

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2013 – 2014**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PETER KOVÁŘÍK

Služební příprava v Celní správě České republiky.

Praha 2015

Vedoucí diplomové práce:
Mgr. Blanka Farková, Ph. D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

**MAGISTER COMBINED STUDIES
2013 – 2014**

DIPLOMA THESIS

Peter Kovářik

**Service Training in Customs Administration of The Czech
Republic**

Prague 2015

The Magister Thesis Work Supervisor:
Mgr. Blanka Farková, Ph. D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 12. 3. 2015

Peter Kovářik

Poděkování

Chtěl bych poděkovat Mgr. Blance Farkové, Ph. D. za odborné vedení, cenné rady a praktické připomínky, které mi poskytla při zpracování diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce pojednává o služební přípravě příslušníků Celní správy České republiky, její historii a současnosti. V práci je obsažena služební příprava, její aplikace do výkonu služby a úrovní vzdělávání příslušníků Celní správy. Pojednává o přípravě instruktorů služební přípravy a zhodnocení systému služební přípravy u Celní správy České republiky.

Klíčové pojmy

Celní správa České republiky, donucovací prostředky, formy vzdělávání, fyzická příprava, metody vzdělávání, profesní vzdělávání, instruktor služební přípravy, sebeobrana, služební příprava, služební zbraň, střelba, taktika.

Annotation

Diploma thesis discusses the official training of the Czech Customs Administration, its history and present. The work included service training, its application to the performance of services and the level of education of the members Czech Customs Administration. Discusses the preparation of instructors service training and system evaluation service training at the Czech Customs Administration.

Key words

Czech Customs Administration, coercive means, forms of education, physical training, methods of education, vocational education, service training instructor, self - defense, service training, duty weapon, shooting, tactics.

OBSAH

ÚVOD	9
------------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1. CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY	11
1.1 Historie	11
1.2 Organizační struktura Celní správy České republiky	16
1.3 Kompetence celní správy	17
2. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA SLUŽEBNÍ PŘÍPRAVY	19
2.1 Vývoj personálního zabezpečení služební přípravy	19
2.2 Současné personální zabezpečení služební přípravy	20
2.3 Návrhy zabezpečení agendy v rámci systemizace	21
2.4 Východiska navrhovaného standardu	25
3. PROFESNÍ PŘÍPRAVA ZAMĚSTNANCŮ CELNÍ SPRÁVY ČR.....	29
3.1 Struktura profesní přípravy	29
3.2 Všeobecná příprava	31
4. SLUŽEBNÍ PŘÍPRAVA ZAMĚSTNANCŮ CELNÍ SPRÁVY ČR.....	32
4.1 Historický vývoj služební přípravy v Celní správě ČR	32
4.2 Legislativní rámec služební přípravy Celní správy ČR	37
4.2.1 Služební příprava dle Zákona č. 17/2012, o Celní správě České republiky	37
4.3 Druhy donucovacích prostředků	38
4.4 Použití zbraně	39
4.5 Trestní zákoník.....	41
4.5.1 Nutná obrana	42
4.5.2 Krajiná nouze	43
4.5.3 Oprávněné použití zbraně	43
4.6 Vnitřní předpisy Celní správy ČR upravující služební přípravu	44
4.7 Předměty služební přípravy	45
4.7.1 Fyzická příprava	45
4.7.2 Profesní sebeobrana	46
4.7.3 Střelecká příprava	48
4.7.4 Bezpečnostní opatření při manipulaci se zbraní	51
4.7.5 Taktická příprava	54
4.7.6 Speciální příprava	55
4.7.7 Zdravotní příprava	55
4.8 Podmínky a pomůcky k výcviku	56
5. ÚLOHA INSTRUKTORA SLUŽEBNÍ PŘÍPRAVY CELNÍ SPRÁVY ČR	57
5.1 Instruktor.....	57
5.2 Základní výcvik instruktora	58
5.3 Pedagogické minimum	59
5.4 Metody výuky	62
5.4.1 Způsoby práce s cíli	62
5.4.2 Učební a studijní pomůcky	63
5.5 Způsob realizace služební přípravy instruktorů.....	64
5.6 Metodik služební přípravy	65

PRAKTICKÁ ČÁST

6. VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO CÍLE A HYPOTÉZ	66
6.1 Použitá výzkumná metoda	66
6.2 Výzkumný vzorek.....	67
6.3 Analýza dat	67
6.4 Výsledky výzkumu	72
ZÁVĚR	74
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	76
SEZNAM ZÁKONNÝCH NOREM A VNITŘNÍCH PŘEDPISŮ	77
SEZNAM ČASOPISŮ	78
SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ.....	79
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	79
SEZNAM PŘÍLOH	80

ÚVOD

Služební příprava příslušníků Celní správy České republiky je součástí odborné a profesní přípravy v systému celoživotního vzdělávání v celní správě. První zmínka o služební přípravě celníků se v celní správě objevuje v roce 1968, kdy byla zřízena Ústřední celní škola. K velké změně specifikace činnosti celní správy a vzniku služebního poměru došlo v souvislosti s žádostí České republiky o přijetí do Evropské unie v roce 1997 a následným vstupem do Evropské unie roku 2004. Činnost celní správy se přesunula do vnitrozemí. S tím vznikla potřeba zajistit bezpečnost celníků při výkonu služby v rámci plnění nových kompetencí. Od roku 2008, po zatím nejzávažnějším napadení celníka při výkonu služby, se začala řešit otázka centralizace služební přípravy, která vyústila v dubnu 2008 zřízením oddělení Služební přípravy a logistiky Generálního ředitelství cel. V roce 2013 procházela Celní správa České republiky reorganizací a restrukturalizací, kdy došlo ke změně třístupňového systému řízení (Generální ředitelství cel, Celní ředitelství, Celní úřady) na dvoustupňový systém řízení (Generální ředitelství cel, Celní úřady). Tato změna zapříčinila nutnost přizpůsobení služební přípravy na dvoustupňový systém. V důsledku změn došlo ke zrušení instruktorů v kumulovaných funkcích a problematikou služební přípravy se zabývají pouze celníci systemizovaní na místech metodiků a instruktorů služební přípravy. V souvislosti s tím došlo ke snížení počtu instruktorů služební přípravy a změně časové dotace výuky.

Téma diplomové práce „Služební příprava v Celní správě České republiky“ mi je profesně velmi blízké, proto jsem si jej vybral. Již od roku 1997 jsem příslušníkem Celní správy České republiky, z toho posledních osm let se zabývám vzděláváním celníků v předmětech služební přípravy na pozici metodika služební přípravy.

Cílem této práce je zjistit, zda nový systém služební přípravy považují metodici a instruktoři služební přípravy za efektivnější, přínosnější pro organizaci, její zaměstnance a zda tento systém lze ještě vylepšit. Při výběru nového systému služební přípravy se vycházelo z několika variant návrhů. Potvrzení či vyvrácení hypotéz, zda je počet metodiků a instruktorů služební přípravy dostačující, zda časová dotace odpovídá požadavkům a nárokům organizace a jak je hodnocena služební příprava jako celek, bude zjišťováno pomocí dotazníku.

V jednotlivých kapitolách této práce bude popsána Celní správa České republiky, organizační struktura služební přípravy, profesní a služební příprava zaměstnanců Celní správy České republiky a změny v rámci restrukturalizace a reorganizace Celní správy České republiky mající vliv na současný stav služební přípravy. Při tvorbě této práce autor vycházel především z dostupné literatury, právních předpisů, interních materiálů oddělení Služební přípravy a logistiky Generálního ředitelství cel a vlastních zkušeností z praxe souvisejících s tímto tématem. Veškeré tyto zdroje budou náležitě citovány a uvedeny.

Výzkumné šetření bude provedeno pomocí kvantitativní analýzy prostřednictvím dotazníku položeného anonymně 42 metodikům a instruktorům Celní správy České republiky. Dotazník bude obsahovat 18 otázek. Získané odpovědi budou analyzovány s cílem odpovědět na výzkumnou otázku, zda je nově zavedený systém služební přípravy pro organizaci přínosem.

Tuto práci bude možné použít pro případné zlepšení v systému služební přípravy celní správy, jejímu zdokonalení a dalšímu rozvoji a odstranění možných nedostatků.

TEORETICKÁ ČÁST

1. CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY

Celní správa České republiky je bezpečnostním, který je podřízen Ministerstvu financí České republiky. Zajišťuje výkon kompetencí v oblasti správy cel a některých daní, jakož i dalších svěřených nefiskálních činností.

1.1 Historie

Dějiny celnictví jsou od prvopočátku úzce spjaty s dějinami obchodu. Již Řekové, kteří byli zdatnými mořeplavci, ve svých městech vybírali celní poplatky od obchodníků přivážející výrobky ze širokého okolí. V Athénách při dovozu a vývozu zboží se clo vybíralo až do výše 50% hodnoty zboží. V některých jiných městech pak tvořilo až 20% hodnoty zboží. V Římě se například vybíralo clo z cesty nebo plavby, na mostech, a v přístavech, přičemž poplatek se pohyboval okolo 2,5% hodnoty zboží. Clo vybírali tzv. výběřčí daní, kteří se starali o to, aby celním poplatkům neunikla žádná loď nebo povoz. Výběřčí měli právo prohlížet zboží, eventuálně jej zabavovat.

Naše území bylo již od pradávna místem, kterým procházely důležité obchodní stezky. Jedna z nejstarších obchodních stezek byla tzv. Jantarová stezka, která vedla z přístavu Aguileia u Benátek k Dunaji a podél řeky Moravy nebo Váhu, přes Jablunkovský průsmyk, nebo přes Moravskou bránu podél Visly a Varty až k Baltskému moři. Ze severu byl dovážen převážně jantar, ale obchodovalo se i například s medem, kožešinami, luxusními výrobky nebo s výrobky středomořských dílen. Historikové se přiklánějí k názoru, že tuto stezku využívali i obchodníci s otroky. Díky archeologickým výzkumům je prokázáno, že Keltové, kteří na našem území pobývali, měli vyspělé zemědělství a zabývali se i řemesly. Keltové razili mince a z toho lze vyvodit vysoký obchodní význam keltské směny. Nálezy čtyřkolových vozů, dokazují, že sloužily k obchodním účelům. Nelze tedy pochybovat o obchodní činnosti mezi kmeny pobývajících na našem území a římskou říší.

Římané podnikali časté válečné výpady proti germánským kmenům, ale přesto jim tato skutečnost nebránila s Germány obchodovat. Je tedy dosti pravděpodobné, že kromě směnného obchodu, zejména v pohraničních oblastech, se praktikoval výběr cel shodně jako v říši římské. Po pádu římského impéria, to byla zejména franská říše, která se často dostávala do nepřátelských, ale i obchodních styků se Slovy. Po římském vzoru významný příjem panovníka tvořilo vybrané clo, prakticky se stala jeho regálem (latinsky *regalis*) tj. výnosné právo panovníka. Panovníci měli právo udělovat povolení výběru cla klášterům nebo církevním či světským feudálům. V době feudalismu se ustálila praxe, že se dokonce vybíralo clo dvojnásobně a to jednak panovníkem a podruhé se jednalo o mýtné. Clo vybírali úředníci, kteří se nazývali *telonarii*. Období vlády Karla Velikého bylo poznamenáno častými válkami proti nebezpečným Avarům. Po zlomení avarské moci Karlem Velikým, byly tyto kmeny nuceny platit franské říši poplatky. Přestože mezi slovanskými kmeny a franskou říší byly napjaté vztahy, nebránilo to čilý obchodní výměň, jak dokazuje tzv. *thionvillská capitulare*, která zakazovala vozit slovanským kmenům zbraně. Je to první doložená snaha panovníka o podlomení obranyschopnosti protivníka, tím, že mu znemožní si opatřit zbraně, nicméně podle archeologických nálezů tento zákaz svůj účel nikdy neplnil. Prvním státním útvarem na našem území byla Velká Morava. Z dalekého Orientu příjížděli kupci a tak se ve velkých městech soustřeďoval obchod vnitřní i zahraniční. Z Bavorska se vyvážela na Velkou Moravu zejména sůl. Důležitým místem pro obchod byl Mauthern, odkud se plavily lodě proti proudu Dunaje do Děvína, nebo probíhal čilý obchodní ruch po řece Moravě a Dyji. Těmito cestami se dopravovala především již zmiňovaná sůl. Vracející se obchodníci z trhu Moravanů neplatili žádné clo. Toto privilegium však neplatilo pro všechny, neboť ostatní obchodníci museli platit clo z otroků a i z jiných věcí. Po rozpadu Velkomoravské říše se jádro bývalého státního útvaru stalo součástí přemyslovského státu. Východní část bývalé Velkomoravské říše, na které se rozprostírá dnešní Slovensko, splynula s novou říší Maďarů a vyvíjela se po tisíciletí odděleně a v jiném kulturním prostředí. Nejvýznamnějším obchodně politickým a hospodářským místem přemyslovského státu se stala Praha. Přemyslovský stát prosperoval kromě vlastního obchodu i na obchodu tranzitním, který procházel zejména východními oblastmi a s Pobaltím, dále s Bavorskem, Rakouskem a Sedmihradskem. Čechami a Moravou procházely významné stezky a to včetně česko - moravského pomezí. Tzv. zemské stezky byly vlastně průchody mezi

pohraničními lesními masívy. Na jejich konci byly stavěny strážní hrady a zřizovány pohraniční celnice. Při východu zemských stezek z území státu stála stráž, která chránila hranice. Zde bylo místo pro výběrčí mýta a cla. Obchodník byl vždy doprovázen do zvláštní ohrady u strážního hradu a zde musel uhradit všechny požadované poplatky. Poté mohl dostat ochranný glejt a pokračovat do vnitrozemí na tržiště.

V Praze vzniklo v 11. století na Týnském dvoře tržiště, které bylo velmi privilegované. Jednalo se prakticky o kupecký dvůr, kde měli obchodníci k dispozici sklady, hospody a dokonce možnost odpočinku. Na tomto tržišti se zastavovali obchodníci a museli zaplatit dovozní nebo tranzitní clo. Výnos z cel patřil panovníkovi, který ustanovil svého úředníka k vybírání ungeltních tzn. celních poplatků.

V době vlády Lucemburků, zejména Karla IV byl obchod velmi živý. Dováželo se drahé sukno, obchodovalo se s mořskými rybami, hlavně se slanečky, nebo se lněným semenem.

V roce 1352 dostaly Litoměřice privilegovaný a ojedinělý celní tarif. Například z lodě naplněné solí se platilo 8 grošů, z pytle chmele se platil 1 groš, z vozu suken se muselo zaplatit půl kopy grošů, z centnýře vosku jeden groš, měď, bronz nebo vlna se proclívala po čtyřech groších. Za koně se muselo zaplatit 2 groše.

Období husitských válek a následné období za vlády Jiřího z Poděbrad, nebylo pro obchod příznivé, i když i v té době probíhal. Obchodní cesty se staly velmi nejistými a nebezpečnými, neboť často docházelo k loupežnému přepadení. V lesích přebývala chudá lúza a bezdomci, kteří si takto obstarávali obživu. Často to byli i lidé, kteří o svůj majetek přišli zabavením z rozhodnutí vrchnosti. Kromě toho si v té době mnozí, i byť drobní feudálové, přisvojovali právo výběru cla. Ti, kteří neměli na zaplacení, byli ze svých domovů vyhnáni a majetek zabaven. Reálné nebezpečí přepadení při přepravě zboží způsobilo, že některé tradiční zahraniční stezky byly změněny a nevedly přes naše území. Proto se namísto Prahy, Brna a Olomouce, staly středisky zahraničního obchodu města Vratislav, Linec a Vídeň. Za doby Jagellonské byla soustava cel a vybírání mýtného složitá. Panovníci a feudálové udělovali i nadále a dle vlastního uvážení městům a klášterům právo vybírat clo. Teprve za vlády Ferdinanda I. došlo k revoluční úpravě. Bylo zavedeno vývozní clo, které bylo uvaleno zejména na zemědělské výrobky. Vybíralo se z koní a to 54 grošů, z peří, obilí nebo chmele. Kdo se pokusil celním poplatkům vyhnout a chtěl projet pohraniční celnici, tomu bylo zboží zabaveno, přičemž 1/3 zabaveného zboží připadla tomu, kdo podvod odhalil. V roce 1556 vyšel patent, který mimo jiné

zakazoval používat postranní silnice a vyhýbat se placení cla. Celní systém se dobudoval do počátku 17. století. Celní úředníci měli povinnost vést podrobnou knihu, do níž se muselo zapisovat veškeré zboží, které ten den prošlo celníci. Dále se v této knize uvádělo jméno obchodníka. Minimálně 1x ročně měly být knihy kontrolovány příslušným celním hraničním komisařem. Celníci měli povinnost vést řádně účty a mít v pořádku pokladnu. Pokladnou byla dřevěná truhla, od které byly dva klíče. V roce 1612 byl vydán císařem Rudolfem II. celní řád a tarif, který však navazoval na ten předešlý. Mimo jiné přísně zakazoval vývoz zlatých předmětů, zlomkového zlata a stříbra. Clo nebylo vysoké, dokonce i z tranzitního cla pro tranzit francouzských, milánských a holandských suken se platilo poměrně nízké clo. V té době bylo přísně zakázáno vyvážet střelný prach a municí. Tento zákaz byl vydán z obavy, aby v případě napadení státu Turky, byl v zemi dostatek zbraní. Mýto se v českých zemích vybíralo zhruba do poloviny 18. století.

Clo se dělilo na berní, které sloužilo výlučně k fiskálním účelům a bylo významným zdrojem státního rozpočtu, dále na clo ochranné, jehož účelem bylo chránit vnitřní trh, přičemž s tímto druhem cla se lze setkat již od konce feudalismu. Často se tento druh cla uplatňoval na vývoz obilí. Stejně jako dnes, se i v minulosti cla dělila na dovozní, vývozní a tranzitní.¹

V roce 1918 převzala nově vzniklá Československá republika správní systém a celní tarif po Rakousku Uhersku z roku 1906. Vzhledem k velké inflaci byla ještě na konci existence monarchie v září 1918 stanovena přírážka k celním sazbám ve výši 150%. ČSR tuto přírážku zvýšilo od 28. ledna 1920 na 200%. Zároveň byl vydán nový zákon o celním území a vybírání cla na území ČSR. Bylo prohlášeno za samostatné celní území, kdy výhradní právo vybírat celní dávky a podrobovat dovážené, vyvážené a tranzitující zboží clu, bylo výhradním právem československého státu. Od cla bylo osvobozeno obilí, mouka, semena, dobytek, živočišné výrobky, tuky, různé suroviny, třísloviny, surové minerální oleje. Zároveň došlo k snížení sazby cla u zboží, kterého bylo nedostatek. Na hranicích se vybíral tzv. "akcíz", což bylo vybírání potravní daně. Tuto činnost vykonávali příslušníci finanční stráže, jež společně s celními úředníky tvořili orgán celní správy, která po vzniku Československé republiky spadala pod ministerstvo financí. V

---

¹BRODESSER, Slavomír. *Celnictví v Československu: minulost a přítomnost*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1982, [36] p. of plates.

roce 1927 vstoupil v platnost nový celní zákon, kterým byla republika rozdělena na čtyři celní okrsky, které spravovaly okrskové celní správy v Praze, Brně, Bratislavě a Užhorodě. Ty řídily službu jak celních úřadů, tak finanční strážě, přičemž vyšší instancí celní správy bylo ministerstvo financí.²

Situace s ochranou hranic se začala komplikovat po nástupu Adolfa Hitlera k moci v Německu v roce 1933, a proto s velkými náklady začalo Československo budovat na hranicích pevnostní systém bunkrů. Situace se dále zhoršovala zejména po obsazení Rakouska Německem dne 12. 3. 1938. Hranice s Německem se rázem prodloužila z původní délky 1545 km na 2103 km.³

Protektorát Čechy a Morava byl ustanoven k 1. říjnu 1940 a tím došlo k začlenění Čech a Moravy do celní unie s Německem. Celní správa, která vycházela z modelu první republiky, byla obnovena až po skončení II. Světové války. Základy nové, dvoustupňové, organizační struktury celní správy byly předloženy v roce 1952. Kdy došlo k přizpůsobení se sovětskému modelu, a k vykonávání kontrolní činnosti zejména pro statistické účely. Došlo k potlačení fiskálních úkolů na minimum. V této době bylo řízení Celní správy dvoustupňové. Součástí ministerstva zahraničního obchodu byla Ústřední celní správa, která řídila celnice, kterých v té době bylo na území Československé republiky 86. V roce 1968 byla vytvořena československá federace. To si vyžádalo úpravy i v celní správě, zřízením dvou celních ředitelství. První celní ředitelství, pro Českou socialistickou republiku, vzniklo v Praze. Druhé, pro Slovenskou socialistickou republiku, v Bratislavě. Řídícím orgánem pro obě celní ředitelství byla Ústřední celní správa. Ta byla i integrální součástí federálního ministerstva zahraničního obchodu. „*Celní ředitelství řídila celnice ve své části federace. Celnic bylo na území federace 38 a součástí celnic byly i celní pobočky.*“⁴ Po listopadu 1989 si nová politická situace vynutila změny v kompletním státním aparátu. Na konci roku 1992 byla Ústřední celní správa se všemi svými podřízenými složkami převedena z působnosti federálního ministerstva

---

² Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, duben 2013, roč. 47, str. 14,15, ISSN 0323-0023.

³ Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, září 2013, roč. 47, str. 12, ISSN 0323-0023.

⁴ Celní správa. [online]. [25.2.2013]. Z historie celníků na území dnešní ČR. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.

zahraničního obchodu do působnosti federálního ministerstva financí. Tento akt vznikl rozhodnutím ministerstva zahraničního obchodu. „*Celní správa se vrátila ke svému původnímu poslání, výběru cel a dalším činnostem v oblasti celního řízení a dohledu.*“⁵

Dne 1. 5. 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie. Tímto dnem byla ukončena soustavná kontrolní činnost celníků na hraničních celních úřadech. Výjimku tvoří mezinárodní letiště, např. letiště Václava Havla, zde kontroly probíhají i nadále. „*Celní správa v tomto období a i nyní prochází složitým procesem transformace a organizačních změn.*“⁶

1.2 Organizační struktura Celní Správy České republiky

Dne 1. ledna 2013 vstoupil v platnost zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, kterým se změnil předchozí a nevyhovující třístupňový systém řízení. Tento předchozí systém neumožňoval reagovat pružně na situaci v jednotlivých regionech formou vytváření, případně rušení pracovišť a tím dostatečně neplnil požadovanou dostupnost služeb a efektivně neřídil svoje náklady.

Celní správa je v současné době organizovaná dvoustupňovým systémem řízení. Přejít na dvoustupňový systém řízení vycházel i z doporučení Světové banky. Byl to také jeden ze základních předpokladů pro naplnění cílů celní správy, kterým byl přechod na princip procesního řízení. Celní správa České republiky je v současné době rozdělena na 15 celních úřadů, kdy nadřízeným orgánem je Generální ředitelství cel. Pouze Celní úřad Praha Ruzyně a Celní úřad pro Liberecký kraj má odlišnou organizační strukturu. Součástí většiny krajských úřadů jsou územní pracoviště, jejichž počet a umístění stanoví vyhláška ministra financí České republiky.

Generální ředitelství cel sídlí v Praze a má výkonnou působnost po celém území České republiky. Generální ředitelství cel, jakožto nadřízený orgán plní funkci rozhodovací, ale i analytickou, pro účely analýzy rizik. Zároveň se podílí na přípravě

---

⁵ Celní správa. [online]. [25.2.2013]. Z historie celníků na území dnešní ČR. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.

⁶ Celní správa. [online]. [25.2.2013]. Z historie celníků na území dnešní ČR. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.

návrhů předpisů, plní úlohu kontrolní, zajišťuje úkony vyplývající z dodržování a plnění mezinárodních úmluv a smluv a kooperuje na mezinárodní úrovni s ostatními celními správami členských států Společenství. Generální ředitelství cel vede veškerou evidenci související s činností celní správy, prošetřuje podezření z protiprávního jednání všech svých zaměstnanců a celníků a to prostřednictvím GIBS (Generální inspekce bezpečnostních sborů).

V čele Generálního ředitelství cel stojí Generální ředitel. V současné době tuto funkci vykonává plk. Mgr. Petr Kašpar.

1.3 Kompetence celní správy

Celní správa ČR je do jisté míry unikátní v tom, kolik různorodých kompetencí vykonává. Jednak je správním orgánem a bezpečnostním sborem vykonávajícím dohled nad zbožím v rámci jednotlivých celních území Evropské unie a zároveň má postavení policejního orgánu, v jehož kompetenci jsou vybrané trestné činy, provádění dohledu na podkladě národních a nadnárodních celních předpisů unie. Celní správa na jedné straně plní fiskální funkci správce spotřební daně, na straně druhé kontroluje třetizemní (tranzitní) zahraniční obchod, kdy nejen vybírá clo, ale aplikuje velkou škálu obchodně politických opatření, například dohlíží na zpoplatněné komunikace a je aktivní na poli padělků. Zároveň také zajišťuje dělenou správu a odhaluje a potírá nelegální zaměstnanost.

Jednotlivé celní úřady vykonávají působnost na území vyšších územních samosprávních celků. V čele jednotlivých celních úřadů stojí ředitel celního úřadu. Tuto funkci nemůže zastávat civilní zaměstnanec, ale vždy jen osoba ve služebním poměru tj. celník. V kompetenci celních úřadů je správa a výběr daní a jiných peněžitých plnění dle platných právních předpisů, celní kontroly dováženého, vyváženého a tranzitního zboží, následná kontrola dokladů po propuštění zboží do navržených režimů, kontrola zboží a skladů, pátrání po zboží odňatému celnímu dohledu, kompletní správa spotřebních daní, kontrola registrů prodejců pohonných hmot a ochrana duševního vlastnictví. Celní správa se taktéž podílí na ochraně přírody prostřednictvím kontroly CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), při dovozu, vývozu

nebo tranzitu chráněných zvířat, rostlin a jejich částí. Celní správa se zároveň zabývá ochranou předmětů historické a kulturní hodnoty, kontrolou přepravy a držení omamných a psychotropních látek, kontrolou nakládání s odpady, s obalovým materiálem, včetně dohledu nad bezpečností dovážených potravin a ochranou spotřebitele. V neposlední řadě má celní správa výrazné kompetence na trhu s diamanty, kdy kontroluje a chrání trh před dovozem a obchodem s tzv. „Krvavými diamanty“, které financují občanské války na africkém kontinentu. Celní správa je taktéž součástí Integrovaného záchranného systému státu a podílí se na potírání, odhalování a předcházení nebezpečí mezinárodního terorismu a ochrany společenského trhu Společenství.

Celní správa je institucí, jejíž provoz je financován z vybraných daní. Jejím úkolem není pouze efekt fiskální, ale podporuje i konkurenceschopnost a prosperitu legálně podnikajících subjektů. Aktuální prioritou celní správy je co nejefektivnější výběr daní a cel, minimalizace daňových nedoplatků a boj s daňovými úniky. Celní správa úzce spolupracuje s finanční správou a s orgány činnými v trestním řízení. Klade velký důraz na spolupráci a výměnu informací v rámci přeshraniční spolupráce s celními správami sousedních zemí.⁷

---

⁷Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, září 2014, roč. 48, ISSN 0323-0023.

2 Organizační struktura služební přípravy

Služební příprava je zajišťována z úrovně Generálního ředitelství cel (dále a Celního úřadu. Generální ředitelství cel zajišťuje oblast metodiky, koordinace a výcviku instruktorů, organizaci výcviku celníků v základním celním kurzu, výcvik celníků na Generálním ředitelství cel a ve vymezených případech i výcvik celníků zařazených na ostatních útvarech. Za zabezpečování služební přípravy odpovídá ředitel odboru 31 Generálního ředitelství cel, který je oprávněn individuálními akty řízení závaznými pro všechny celníky upravovat postupy v rámci organizačně technického zabezpečení služební přípravy, její časově vymezené cíle a postupy k dosažení těchto cílů. Celní úřad zajišťuje výcvik celníků na celním úřadě a na základě vzájemné dohody výcvik celníků na pracovištích Generálního ředitelství cel dislokovaných v územní působnosti daného Celního úřadu. Za zabezpečování služební přípravy v rámci Celního úřadu odpovídá vedoucí Odboru 7 Celního úřadu. Služební příprava je součástí výkonu služby a zúčastňují se jí povinně všichni celníci. Při plnění úkolů v rámci služební přípravy se zohledňují případná dočasná zdravotní omezení celníka.⁸

2.1 Vývoj personálního zabezpečení služební přípravy

Po zavedení nového systému služební přípravy do praxe byl schválen vzdělávací projekt „Základní výcvik instruktora“ (dále jen „ZVI“). Jeho cílem bylo sjednotit metodiku výcviku v CS a úroveň, znalosti jednotlivých instruktorů a jejich pedagogické dovednosti. Součástí ZVI je kurz „Pedagogické minimum“. Instruktoři byli dosud zaměřeni zpravidla na střeleckou přípravu nebo profesní sebeobranu, taktické přípravě, fyzické přípravě a speciální přípravě nebyla věnována pozornost.

Nejprve ZVI absolvovali příslušníci vykonávající v té době na jednotlivých útvarech funkci instruktora a dále jednotlivá ČŘ vysílala další příslušníky, s nimiž se pro

---

⁸Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *Služební předpis č. 16/2014 Služební příprava a zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby v Celní správě České republiky*, čl. 9.

výkon této funkce počítalo. Celkový počet absolventů ZVI byl dán potřebou, resp. zájmem jednotlivých útvarů. V roce 2008 absolvovalo ZVI ve dvou bězích 28 instruktorů, v roce 2009 v šesti bězích 88 instruktorů, v roce 2011 v jednom běhu 16 instruktorů a v roce 2012, v dosud posledním běhu, 10 instruktorů. Celkem tedy CS disponuje 142 instruktory, jejichž odborná způsobilost k vedení výcviku služební přípravy byla ověřena závěrečnou zkouškou.⁹

2.2 Současné personální zabezpečení služební přípravy

V současné době služební přípravu zajišťují 2 instruktoři služební přípravy z úrovně GŘC, po 1 referentovi služební přípravy na Celním úřadě (dále jen „CÚ“) pro Hlavní město Prahu, Středočeský, Olomoucký, Jihomoravský, Zlínský, Liberecký, Ústecký (+ 1 neobsazené SM), Pardubický, Karlovarský a Královéhradecký kraj, Kraj Vysočina a na CÚ Praha Ruzyně a vždy 2 referenti služební přípravy na CÚ pro Jihočeský, Plzeňský a Moravskoslezský kraj.

Na výcviku celníků se dále podílí 72 instruktorů v kumulovaných funkcích zařazených na různých odděleních CÚ, s převahou oddělení 61, 62, 71 a 72. Výcvik celníků zařazených na GŘC v Praze zajišťuje 1 instruktor v kumulované funkci, který díky časové náročnosti není schopen výcvik zajistit v plné časové dotaci. Aktivních instruktorů je v současnosti v rámci CÚ 88 (18 syst.), v rámci GŘC 9 (2 syst.). Zbývající instruktoři do celkového počtu 142 se problematice služební přípravy v současnosti nevěnují. Zpravidla byli z důvodu organizačních změn převedeni na SM, která výkon funkce instruktora neumožňují (SM v kategoriích III a IV) nebo výkon funkce instruktora neumožňují příslušní služební funkcionáři. Výkon instruktorské činnosti instruktory v kumulovaných funkcích je dlouhodobě problematický. Instruktoři plní primárně úkoly ve prospěch hlavních činností CÚ, úkolům z agendy služební příprava není věnována odpovídající pozornost. Ještě obtížnější situace je zaznamenána ve vlastní profesní přípravě instruktorů. Ačkoli SP 16/2014 Služební příprava, kategorie služebních míst a zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby, v platném znění (dále jen „SP“),

---

⁹Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *interní materiály odd. 316 GŘC*.

jednoznačně stanovuje měsíční časovou dotaci 12 hodin pro individuální formu základního výcviku instruktora v kumulované funkci, instruktoři ve většině případů nemají možnost tuto dotaci vyčerpat a profesně se rozvíjet. Myšlenka, že instruktor se rozvíjí při vedení výcviku, je samozřejmě mylná, odborná úroveň těchto instruktorů stagnuje nebo klesá. Jedním ze zásadních úkolů služební přípravy je výcvik celníků zařazovaných do Základních celních kurzů. Tento úkol se daří plnit pouze s obtížemi, doprovází jej komplikovaná jednání o uvolňování instruktorů na zabezpečení výuky a výcviku. Zajištění služební přípravy a prosazování jednotné koncepce v celní správě je jedním z hlavních úkolů metodiků a instruktorů GŘC. Vzhledem k personálnímu obsazení agendy služební přípravy na GŘC pouze 2 instruktory je velmi obtížné plnění těchto úkolů naplňovat, a to i za cenu jejich výrazného nárazového zatížení.¹⁰

2.3 Návrhy zabezpečení agendy v rámci systematizace

V rámci systematizace bylo navrženo několik variant:

Jedna z variant bylo zabezpečit výcvik celníků zařazených na CÚ výhradně systemizovanými instruktory služební přípravy organizačně zařazenými do odd. 316 GŘC s místy služebního působiště v místech dislokace jednotlivých CÚ s výjimkou CÚ pro Středočeský kraj a CÚ pro hl. město Prahu – jedna dislokace. Výcvik celníků zařazených na GŘC by podle návrhu byl zabezpečen systemizovanými instruktory a metodiky s podílem instruktorů v kumulovaných funkcích (vybrané útvary odboru 31).

Výhody a nevýhody této varianty jsou zobrazeny v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1 Návrh systemizace GŘC

+	-
Zjednodušení přenosu informací k instruktorům	Složitější řízení podřízených instruktorů (více dislokací jednoho útvaru)
Zajištění pravidelné účasti na výcvicích	Nárůst počtu motorových dopravních prostředků (dále jen „MDP“)

¹⁰Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *interní materiály odd. 316 GŘC*.

Jednotný přenos informací k cílové skupině	
Objektivizace hodnocení instruktorů	
Zastupitelnost instruktorů	
Zachování místní znalosti	

Zdroj: Generální ředitelství cel, odd. 316 Služební přípravy a logistiky

Varianta č. 2 předpokládala, že by byl výcvik celníků zařazených na CÚ zabezpečen výhradně systemizovanými instruktory služební přípravy organizačně zařazenými do odd. 316 GŘC s místy služebního působiště v místech dislokace v té době platných detašovaných pracovišť GŘC. Výcvik celníků zařazených na GŘC by byl zabezpečen systemizovanými instruktory a metodiky s podílem instruktorů v kumulovaných funkcích (vybrané útvary odboru 31).

Výhody a nevýhody této varianty jsou zobrazeny tabulce č. 2

Tabulka č. 2 Návrh systemizace detašovaná pracoviště

+	-
Zjednodušení přenosu informací k instruktorům	Složitější řízení podřízených instruktorů (více dislokací jednoho útvaru)
Zajištění pravidelné účasti na výcvicích	Nárůst počtu MDP
Jednotný přenos informací k cílové skupině	Zvýšení dojezdové náročnosti (časová, ekonomická)
Objektivizace hodnocení instruktorů	Očekávané obtíže při obsazování SM
Zastupitelnost instruktorů	Možné komplikace s kapacitou v místech dislokace
Sdílení materiálního a technického vybavení	

Zdroj: Generální ředitelství cel, odd. 316 Služební přípravy a logistiky

Varianta č. 3 navrhovala výcvik celníků zařazených na CÚ zabezpečit výhradně systemizovanými instruktory služební přípravy (bez možnosti rozšíření popisu služebního místa o úkoly z jiných agend) organizačně zařazenými do odd. 72 CÚ se zachováním míst služebního působiště a výcvik celníků zařazených na GŘC, by byl zabezpečen systemizovanými instruktory a metodiky s podílem instruktorů v kumulovaných funkcích (vybrané útvary odboru 31).¹¹

Výhody a nevýhody této varianty jsou uvedeny v tabulce č. 3

Tabulka č. 3 Návrh systemizace do odd. 72

+	-
Zachování místní znalosti	Zprostředkované metodické „řízení“ instruktorů
Sdílení MDP s útvary CÚ	Zachování nejednotných podmínek
	Komplikované zabezpečování akcí celostátního významu
	Nemožnost uplatnit zastupitelnost instruktorů mezi CÚ
	Obtížné porovnání výkonu instruktorů a jejich hodnocení

Zdroj: Generální ředitelství cel, odd. 316 Služební přípravy a logistiky

V rámci jednotlivých navrhovaných variant, byly navrženy kroky, které by byly společné pro všechny varianty. Jednalo se o nutnost navýšení počtu systémových míst referenta služební přípravy na celkový počet 36 a dále doplnění personální obsazenosti agendy služební přípravy na oddělení 316 o 2 SM metodik nebo instruktor – předmětový garant se specializací na základní předměty služební přípravy, fyzické přípravy a profesní sebeobrany a dále navýšit počet systémových míst o 3 (optimální stav, 2 SM technologické minimum) se specializací pro předmět speciální služební přípravy - Bezpečné ovládání vozidla. V neposlední řadě byl podán návrh na standardizaci materiálního a technického vybavení instruktorů a pracovišť a vybrat a odborně připravit instruktory bezpečného ovládání vozidla.

¹¹Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *interní materiály odd. 316 GŘC*.

Pro zajištění jednotného a efektivního prosazování koncepce služební přípravy v celé Celní správě bylo nutné vytvořit úzkou skupinu školitelů (instruktorů). Zařazení jednotlivých instruktorů do struktury GŘC (varianty 1 a 2), do jednoho útvaru by navíc přineslo zjednodušení přenosu informací, zajistilo pravidelnou účast na výcvicích a tím přispělo k jednotnému přenosu informací k cílové skupině. Soustředění výkonu v rámci podpůrného procesu, kterým služební příprava je, na příslušný útvar, by přispělo ke snazší realizaci klíčových kompetencí celní správy v rámci primárních procesů na výkonných útvarech. Tímto krokem by se mj. zvýšila míra objektivizace ohodnocení činnosti instruktorů. Při pravidelném hodnocení by byly výkony instruktorů porovnávány v rámci jedné agendy a došlo by k jednodušší kontrole a rozlišení kvality plněných povinností.

Varianta 3 předpokládala doplnění počtu SM dle navrhovaného standardu, která by zajistila přiměřenou personální kapacitu pro naplňování cílů služební přípravy, nepředstavovala by žádné zvýšení provozních nákladů (bez nárůstu počtu motorových dopravních prostředků - MDP). Rizikem by zůstalo řízení instruktorů, resp. agendy služební příprava, na základě cílů a priorit jednotlivých útvarů a vytváření podmínek pro vlastní odbornou přípravu instruktorů. Pro dislokaci pracovišť instruktorů by bylo dobré využít současné prostory přidělené referentům služební přípravy CÚ, stejně tak materiální a technické vybavení pracovišť instruktorů. Pro stanovení optimálního počtu instruktorů služební přípravy by bylo nezbytné standardizovat počet celníků na jednoho instruktora. Standardem je přitom počet celníků, které je instruktor schopen vycvičit a dále rozvíjet jejich znalosti a dovednosti v rámci služební přípravy. Odbor 31 GŘC navrhovalo standard o počtu 56 celníků zařazených na služebních místech v kategorii II. Počet SM instruktor služební přípravy v místě dislokace jednotlivých celních úřadů je žádoucí odvíjet od počtu celníků zařazených v daných celních úřadů, přičemž technologické minimum jsou 2 systémová místa. Celník na jednom systémovém místě by zároveň v rámci kumulované funkce vykonával činnost zbrojního technika celního úřadu.

Výcvik celníků zařazených na GŘC v Praze by bylo možné zabezpečit 2 SM metodik nebo instruktorů s podílem instruktorů určených pro CÚ pro Středočeský kraj, CÚ pro Hlavní město Prahu, příp. CÚ Praha Ruzyně. Celníci GŘC zařazení na odloučená pracoviště (expozitory apod.) by byli zařazení do výcvikových skupin 4 SM metodiků

nebo instruktorů, přičemž na jejich výcviku by se podíleli i instruktoři určení pro celní úřady v místě dislokace daného pracoviště.¹²

2.4 Výhodiska navrhovaného standardu

Zásadním parametrem pro stanovení standardu byla velikost výcvikové skupiny (1 instruktor vedoucí výcvik a příslušný počet účastníků). Na základě zkušeností získaných ve sledovaném období byla stanovena velikost výcvikové skupiny na 1+8, neboť instruktor je při tomto počtu účastníků schopen uplatnit individuální přístup, kontrolovat správné provádění nacvičovaných dovedností a opravovat chyby. Z organizačního i ekonomického hlediska je účelné výcvikové skupiny v prostoru a čase sdružovat a výcvik realizovat pod vedením nejméně dvou instruktorů.

Kritéria posuzovaná při stanovování velikosti výcvikové skupiny:

- efektivita (vynaložení času, personálních a finančních zdrojů na zabezpečení účinného výcviku)
- bezpečnost účastníků (minimalizace rizika služebních úrazů)

Z celkového počtu 52 týdnů v kalendářním roce instruktor vyčerpal 6 týdnů řádné dovolené a zpravidla 2 týdny ozdravného pobytu, navíc byl povinen absolvovat 10 směn ve „výkonném“ útvaru - 2 týdny.

3 týdny představovaly pobytové integrované a tematické výcviky zajišťované z centrální úrovně.

3 týdny byly vyhrazeny pro vlastní individuální nebo skupinový výcvik za účelem zvyšování profesní úrovně.

V průměru 1 týden instruktor absolvoval součinnostní výcvik s instruktory ostatních bezpečnostních sborů a vedl výuku a výcvik v Základním celním kurzu.

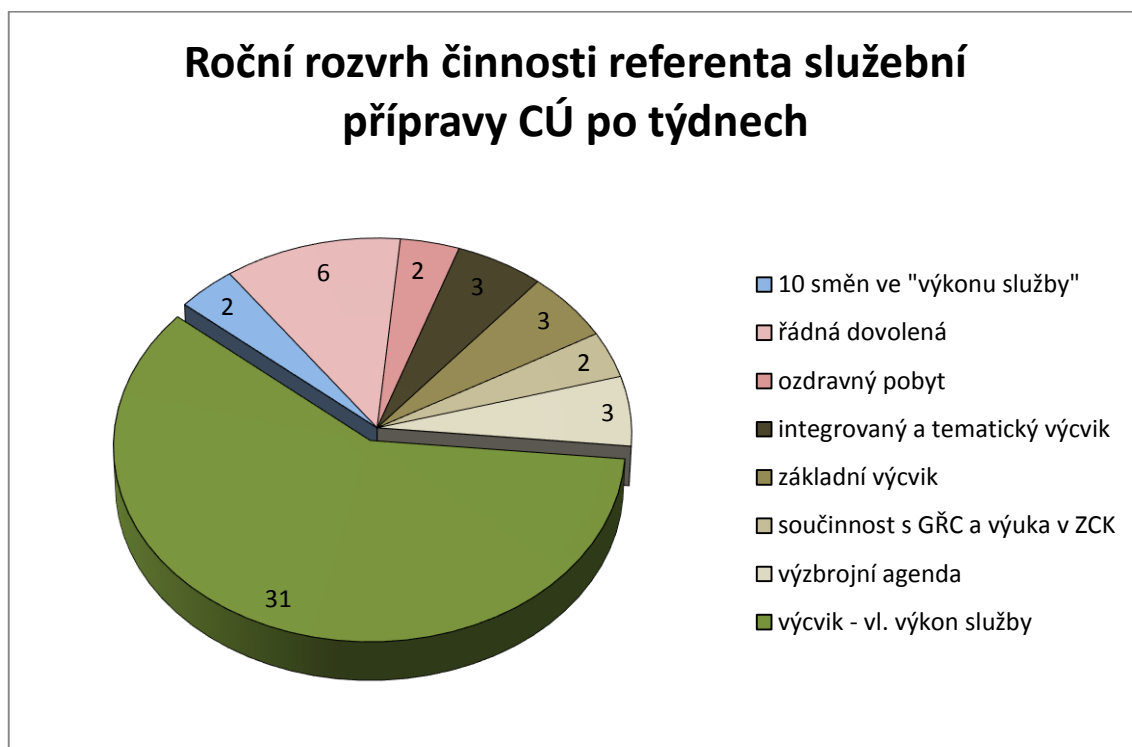
3 týdny z doby služby se instruktor v průměru věnoval výzbrojní agendě.

Pro vlastní výcvik celníků daného CÚ zbývalo přibližně 31 týdnů, viz následující graf.

---

¹²Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *interní materiály odd. 316 GŘC*.

Graf č. 1 Roční rozvrh činnosti referenta služební přípravy

Zdroj: Generální ředitelství cel, odd. 316 Služební přípravy a logistiky

31 kalendářních týdnů představovalo 1162 hodin služby. Zkušenosti z praxe ukazují, že přibližně 20% této doby (232 hodin) je nezbytné věnovat přípravě vlastního výcviku (tvorba písemných příprav, technické zajištění sportovišť, střelnic, prostorů pro taktický výcvik, prezenční listiny, administrativa spojená s ostrými střelbami) a jeho následnému vyhodnocení. Zbývalo tedy 930 hodin, resp. 124 dnů pro vlastní výcvik.

Po reorganizaci se počítalo s časovou dotací pro služební přípravu celníků na služebních místech v kategorii II celkem 92 hodiny za rok, pro celníky na služebních místech v kategorii III celkem 40 hodin za rok a pro celníky na služebních místech v kategorii IV celkem 4 hodiny za rok. Místa kategorií II, III a IV byla tedy vůči sobě v poměru 1:0,43:0,043. Tento poměr byl použit pro výpočet standardizovaného systémového místa (dále jen „SSM“) - všechna SM jednotlivých celních úřadů byla vynásobena těmito koeficienty tak, aby se dosáhlo jednoho čísla porovnatelného mezi jednotlivými celními úřady.

Celník je schopen v jednom výcvikovém dni (7,5 hodiny) se věnovat výcviku reálně cca 7 vyučovacích hodin, tj. 5,25 hodiny (1,75 hodiny představuje doprava na místo výcviku, příprava, regenerace). Při roční časové dotaci služební přípravy pro celníka na služebním místě kategorie II 92 hodiny to představuje cca 18 výcvikových dnů v roce. Z uvedeného vyplývá, že jeden instruktor je schopen zajistit roční výcvik celníka na SSM při současné časové dotaci služební přípravy celkem 7x, resp. je schopen zajistit roční výcvik 7 výcvikových skupin, tj. 56 celníků (SSM).

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že k pokrytí služební přípravy je zapotřebí 29,37 SM instruktora služební přípravy. Zohlední-li se navrhované technologické minimum 2 instruktorů pro CÚ a zaokrouhlí-li se přesná čísla na čísla celá, dospěje se k počtu 34.

Graf č. 2 Roční rozložení doby výcviku

Zdroj: Generální ředitelství cel, odd. 316 Služební příprava a logistiky

Toto číslo však neodráží místní specifické potřeby dané rozmístěním územních pracovišť jednotlivých CÚ, pro stanovení celkového počtu SM referentů služební

přípravy CÚ bylo nutné s tímto počítat a výsledný počet SM instruktorů pro CÚ navýšit na 36. Dalším činitelem, který ovlivňoval celkovou potřebu SM referentů služební přípravy CÚ byla kumulace funkce referent služební přípravy - zbrojní technik. V nové organizační struktuře se vycházelo z objemu činností vykonávaných v minulosti, s tím, že činnost v rámci výzbrojní agendy bude do budoucna představovat přibližně 20% objemu základní doby služby. Pro zajištění jednotného prosazování koncepce služební přípravy v celé celní správě je nezastupitelná role metodiků a instruktorů – předmětových garantů, kteří by formou integrovaných a tematických výcviků rozvíjeli profesní úroveň instruktorů, stabilizovali a sjednocovali výkon agendy služební přípravy v rámci CS i meziresortně, s ostatními bezpečnostními sbory. Značný význam pro ujednacení činnosti instruktorů byl kladen na přítomnost metodiků a instruktorů – předmětových garantů na výcvicích v místě dislokace celních úřadů a provádění kontrolní a hospitační činnosti.

Počty služebních míst, tak jaké byly k 1. 10. 2013 a počty míst instruktorů po reorganizaci ukazuje následující tabulka viz příloha C.¹³

---

¹³Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *interní materiály odd. 316 GŘC*.

3. PROFESNÍ PŘÍPRAVA ZAMĚSTNANCŮ CELNÍ SPRÁVY ČR

System profesní přípravy v celní správě je založen na principu celoživotního vzdělávání a je určen všem kategoriím zaměstnanců. Cílem je vytvoření kvalifikačních předpokladů pro výkon všech speciálních činností, které vyplývají z kompetencí celních orgánů. Pro potřebu zajištění kvalifikační způsobilosti se určují i vzdělávací formy, které tvoří přípravné, kvalifikační a vzdělávací programy. Odpovídající pozornost je věnována poskytování odborného celního vzdělání, které tvoří základ kariérního růstu každého celníka.¹⁴

3.1 Struktura profesní přípravy

Koncepční, metodickou, vnitřní normotvornou a koordinační činnost v oblasti profesní přípravy zajišťuje Institut vzdělávání, který je součástí odboru Řízení lidských zdrojů Generálního ředitelství cel. Institut vzdělávání zabezpečuje zejména přípravu vlastních vzdělávacích projektů, odborně posuzuje projekty zpracované jinými útvary celní správy a v jejich rámci koordinuje, popř. organizuje, jednotlivé vzdělávací akce. Vytváří metodiku výuky a provádí kontrolní a hospitační činnost ve všech formách profesní přípravy. System profesní přípravy v současné době tvoří vstupní vzdělávání, které zprostředkovává zaměstnancům základní informace o státní správě a zabezpečuje osvojení základních dovedností a znalostí, včetně seznámení s příslušnými předpisy. Vstupní vzdělávání je povinnou přípravou všech nově přijatých zaměstnanců. Zahrnuje vstupní vzdělávání úvodní, které se zahajuje bezprostředně po vzniku zaměstnaneckého vztahu a ukončuje do tří měsíců od jeho vzniku. Vstupní vzdělávání následné, které se zahajuje nejdříve po absolvování vstupního vzdělávání úvodního a ukončuje nejpozději do 12 měsíců od vzniku zaměstnaneckého vztahu. Vstupní vzdělávání zabezpečuje personální útvar ve spolupráci s detašovaným útvarem, do kterého je nový zaměstnanec zařazen. Po ukončení vstupního vzdělávání následuje prohlubující odborné vzdělávání, které zprostředkovává zaměstnancům informace v souladu s požadavky stanovenými pro

---

¹⁴PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

výkon činnosti na místě, na které se zaměstnanec připravuje. Jedním z odborných výcvikových programů je specializační kurz zaměřený na problematiku služební přípravy je ZVI – základní výcvik instruktora. Vzdělávat příslušníky celní správy v souvislosti s problematikou služební přípravy je dnes velmi aktuální a potřebné. Vzdělávání celníků dle schváleného vzdělávacího projektu zajišťuje odd. 316 Generálního ředitelství cel.¹⁵

Profesní přípravu tvoří

- a) odborná příprava,
- b) služební příprava,
- c) všeobecná příprava.

Odborná příprava je část profesní přípravy, která umožňuje příslušníkům získat odbornou způsobilost a dále prohlubovat svoji odbornost v činnostech zabezpečujících působnost celní správy¹⁶. V omezeném rozsahu umožňuje i prohlubování kvalifikace občanských zaměstnanců, zejména v rámci speciální odborné přípravy.

Odborná příprava se člení na:

- a) základní odbornou přípravu realizovanou za účelem získání základní odborné způsobilosti v rámci Základního celního kurzu,
- b) speciální odbornou přípravu realizovanou za účelem dalšího prohlubování odbornosti v systému celního služebního kurzu a v rámci odborně zaměřených vzdělávacích aktivit.

---

¹⁵ Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *Služební předpis č. 16/2014, Služební příprava a zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby v Celní správě České republiky.*

¹⁶ Nařízení vlády č. 104/2005 Sb., *kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech, ve znění pozdějších předpisů.*

Základní celní kurz je prezenční forma studia nově přijatých celníků ukončená v základní odborné přípravě základní celní zkouškou. Součástí základního celního kurzu je i vstupní vzdělávání, které je zakončeno písemným testem, příprava na vykonání služební zkoušky a služební příprava ukončená zbrojní zkouškou a kondičním testem.

3.2 Všeobecná příprava

Všeobecná příprava, zahrnuje ostatní oblasti profesní přípravy zaměstnanců. Do této části patří vstupní vzdělávání, jazyková příprava, manažerská příprava a další vzdělávací aktivity. Odborná, služební a všeobecná příprava je zakončena vykonáním služební zkoušky. Obsahově je výuka zaměřena podle typu přípravy na problematiku celní agendy, daňové agendy, celní politiky a tarifu, mobilního dohledu, pátrání, kontrolních a správních činností. Velký význam má i příprava jazyková. Vedle teoretické přípravy je v rámci vzdělávacího procesu kladen důraz i na schopnost aplikace získaných poznatků při praktickém provádění pracovních činností nebo služebních úkonů. To se týká speciálního výcviku pro výkon služby, nebo zajištění zvláštních kompetencí celní správy. Specializovaným pracovištěm pro zajišťování profesní přípravy je Institut vzdělávání, jenž je součástí odboru Řízení lidských zdrojů Generálního ředitelství cel. Jednotlivé formy profesního vzdělávání jsou realizovány především ve vlastních vzdělávacích zařízeních, která jsou vybavena potřebnou didaktickou technikou, učebními pomůckami i specializovanými učebnami.¹⁷

---

¹⁷Celní správa. [online]. [19.3.2013]. Vzdělávání. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/nase-ukoly/Stranky/vzdelavani.aspx>.

4. SLUŽEBNÍ PŘÍPRAVA ZAMĚSTNANCŮ CELNÍ SPRÁVY ČR

Služební příprava je součástí profesní přípravy, přičemž je orientována na přípravu celníka k výkonu jeho specifických oprávnění vyplývajících zejména z části třetí hlavy III, IV, V a VI zákona o Celní správě České republiky. V rámci služební přípravy má celník povinnost si především osvojit znalosti a získat praktické dovednosti.

4.1 Historický vývoj služební přípravy v Celní správě ČR

Již roku 1968 došlo v rámci služební přípravy k prvnímu vzdělávání celníků prostřednictvím zřízení Ústřední celní školy, jejíž výuka probíhala v pronajatém objektu hotelu, neboť CS neměla vhodné prostory. Časem se konala na dalších místech, mezi které patřily např. Štěchovice, Dobřív, Zdobnice a na Slovensku Patinice a Vyšehradné. S rostoucím počtem vzdělávacích středisek byl nevyhnutelný vznik centrálního útvaru pro zpracování agendy. Vedle Ústřední celní školy v rámci Ústřední CS vzniklo i samostatné oddělení pro výchovu a vzdělávání. Ke sloučení došlo až na počátku 80. let a to do Institutu vzdělávání CS. Následovalo získání objektu v Jílovišti v polovině 90. let, který se stal ústředním místem Ředitelství celních škol, které bylo nově vytvořeno. Ke sloučení vzdělávání pod jeden odbor Generálního ředitelství cel (dále jen GŘC) došlo až postupnou transformací. Následovala redukce na oddělení a nyní je součástí personálního útvaru s dislokací v budově GŘC. V rámci restitucí došlo ke vracení některých objektů původním majitelům po roce 1989 a v roce 2011 došlo k prodeji některých objektů v důsledku úsporných opatření.¹⁸

Původ a vznik služebního poměru je v celní správě spojen hlavně s politickými a společenskými změnami v České republice, kdy k velkému průlomů došlo s žádostí

---

¹⁸Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, únor 2015, roč. 49, str. 8,9, ISSN 0323-0023.

České republiky o přijetí do Evropské unie. Tím došlo ke změně specifikace činnosti celní správy. Vznik služebního poměru lze spojit s přijetím zákona č. 113/1997 Sb., který nabyt účinnosti 1. 7. 1997 a který měnil a doplňoval bývalý Celní zákon. (V současné době byl nahrazen Zákonem o Celní správě České republiky č. 17/2012 Sb.) Ke dni platnosti tohoto zákona se všichni celníci, kteří byli do té doby v pracovně-právním poměru dle platných právních předpisů, kontinuálně stali celníky ve služebním poměru. Služební příprava probíhala v letech 1997-2004 na každém celním úřadě individuálně a neměla žádnou společnou koncepci v rámci jedné celní správy. Nicméně s novými požadavky a nároky, které začaly být na celní správu kladeny, se ukázala centralizace služební přípravy nezbytností. Za průlom v oblasti služební přípravy celníků se pak stal vstup České republiky do Evropské unie dne 1. 5. 2004.

Po vstupu České republiky do Evropské unie se ale začala činnost celní správy zásadně měnit. Došlo k otevření hranic pro volný pohyb zboží a osob. Byla zrušena hraniční kontrola osob a zboží, zůstaly pouze kontroly na mezinárodních letištích. Všechny kontrolní činnosti a kompetence celní správy se proto musely přesunout do vnitrozemí. Nové kompetence celní správy s sebou přinesly i nové situace, které celníci museli při výkonu služby plnit. Pohraniční činnost se přesunula na kontroly vozidel na silnicích a dálnicích, celníci začali kontrolovat tržiště, zda nedochází k porušování práv duševního vlastnictví, stavby, kde docházelo k ilegálnímu zaměstnávání cizinců bez platných pracovních povolení, celní správa začala kontrolovat restaurační zařízení, zda nedochází k prodeji „černého alkoholu“ a k úniku spotřebních daní, rovněž se zesílily kontroly na diskotékách, v pálenicích, v lihovarech a v obchodech. Při těchto kontrolách se celníci velmi často dostávali do krizových situací a docházelo k častým fyzickým napadení celníků. S ohledem na zefektivnění řešení takovýchto krizových situací, a z důvodu ochrany zdraví a života příslušníků celní správy začala být nutnost zavedení jednotného systému služební přípravy čím dál tím více nezbytná, neboť i v rámci Schengenského prostoru se nekontrolovaný pohyb osob značně rozšířil a zvýšená míra agresivity zadržených osob měla velký vliv na zvýšenou rizikovitost výkonu služby celníků. O potřebě zavedení jednotného systému služební přípravy v celní správě a vytvoření organizačních, personálních a materiálních podmínek pro jeho důsledné a efektivní uplatňování vypovídala mj. i řada napadení celníků při výkonu služby. Nejzávažnější případ se stal v lednu roku 2008, kdy byl při výkonu služby pobodán celník

a tím mu bylo způsobeno závažné zranění. Příslušníci Celní správy ČR mají povinnost prohlubovat odbornosti a udržovat fyzické zdatnosti potřebné pro zastávané služební místo. To i ostatně vyplývá ze zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Odpovědnost za výcvik a proškolení jednotlivých příslušníků byla výše uvedeným zákonem přenesena na služební funkcionáře. Celní správa z pozice zaměstnavatele zajišťuje svým příslušníkům podmínky pro jejich soustavné vzdělávání a zdokonalování odborné způsobilosti, pro získávání a zdokonalování znalostí, dovedností a návyků potřebných pro výkon služby a pro získávání a udržování fyzické kondice. Značnou část těchto dovedností a návyků získávají příslušníci bezpečnostních sborů, tedy i celníci, v rámci výcviku, který je obecně označován jako služební příprava.

Z počátku se na Generálním ředitelství cel služební přípravou zabývaly různé útvary i více útvarů souběžně. Nedařilo se však dlouhou dobu služební přípravu sjednotit a zavést do ní řád. Z centrální úrovně byla služební příprava z hlediska koncepčně metodického zajišťována pouze jedním systémovým místem. V průběhu let proběhla řada vzdělávacích a výcvikových aktivit a programů, které sice byly na vysoké úrovni, nicméně se nedařilo tyto výcvikové aktivity vsadit do kontextu a umístit tak do jednotného systému výcviku. Tím by se úroveň jejich přenosu pro výkon služby stala značně přínosnější a účinnější. Dne 1. 8. 2007 došlo v důsledku organizačních změn k rozšíření kompetencí Odboru 32 – Podpory pátrání a dohledu Generálního ředitelství cel. Na oddělení Speciálních činností bylo v souladu s problematikou převedeno jedno systémové místo. V dubnu 2008 bylo taktéž zřízené oddělení Služební přípravy a logistiky. V rámci tohoto oddělení řešili služební přípravu dva instruktoři a zbrojní technik. Zbrojní technik vykonával svou instruktorskou činnost v rámci kumulované funkce, tzn., že jeho služební náplní byla ještě jiná pracovní problematika. Vše zaštiťoval a odpovědnost nesl odbor 40 Řízení lidských zdrojů GŘC. V současné době tuto roli vykonává jen z pozice subdodavatele, který úzce spolupracuje s Institutem vzdělávání a je jeho rovnocenným partnerem.

Ke změnám v přístupu v otázce problematiky služební přípravy došlo v souvislosti s přijatými strategickými cíli Celní správy České republiky na roky 2008 – 2009. Systém služební přípravy v celní správě byl zaveden na základě návrhu sekce 03 Generálního ředitelství cel (dále jen „GŘC“) v roce 2008. Tento návrh koncepce a

systemu služební přípravy příslušníků Celní správy byl poprvé předložen na Koordinační poradě v roce 2007. Byl předložen materiál s vícero variantami koncepce, přičemž byl již od prvopočátku kladen velký důraz na její organizační zabezpečení. Dne 5. 3. 2008 byla schválena část předloženého materiálu a to část týkající se koncepce a systému služební přípravy příslušníků Celní správy České republiky, nicméně část materiálu týkající se zřízení Střediska služební přípravy nebyla schválena a generálním ředitelem byl uložen úkol spočívající ve vypracování analýzy ekonomických nákladů k jednotlivým navrhovaným variantám střediska služební přípravy v souladu s Rozkazem č. 7/2008. Byl předložen návrh na systematizaci jednotlivých útvarů a organizační řád. Na pokyn generálního ředitele byla zpracována koncepce kategorizace celníků pro služební přípravu, příprava obsahu a rozsahu služební přípravy pro jednotlivé kategorie. Bylo zřízeno oddělení 325 Služební přípravy a logistiky, na úrovni Celního ředitelství (dále jen „ČŘ“) byla problematika služební přípravy dána oddělení 33 Podpory pátrání a dohledu. Na GŘC byla zřízena 2 systemizovaná místa (dále jen „SM“), přičemž materiál předpokládal 3 SM. Na každém ČŘ materiál ukládal zřízení 2 SM instruktor služební přípravy. K 1. 7. 2008 byla 2 SM pouze na 4 ČŘ, až v průběhu roku 2012 bylo zřízeno 2. SM na posledním ČŘ. Důležitým úkolem bylo najít a obsadit místa vhodnými metodiky a instruktory služební přípravy odborně připravenými uchazeči, což se postupně dařilo plnit. Dalším úkolem bylo nově zpracovat metodické manuály pro jednotlivé oblasti služební přípravy a poté je aplikovat do praktického výcviku. Zpracované metodiky pro oblast střelecké přípravy a profesní sebeobrany byly poté umístěny na intranetových stránkách oddělení 325 GŘC, metodiky taktické a fyzické přípravy dosud nebyly zpracovány. Metody výcviku popsané v metodikách byly průběžně aplikovány již v době přípravy metodických pomůcek, empiricky byla ověřována jejich účinnost. V dnešní době jsou využívány instruktory služební přípravy na všech útvarech celní správy. Služební příprava je od roku 2008 součástí útvarů podpory pátrání. Stále prochází vývojem, co se týče obsahu výcviku i organizačního zabezpečení. Zásadním problémem, který je velmi limitující, je objem finančních prostředků, které má celní správa k dispozici. Ideálním řešením by bylo, kdyby celní správa měla k dispozici středisko služební přípravy s dostatečnou výukovou a ubytovací kapacitou, tak aby mohl být zajištěn alespoň kvalitní základní výcvik služební přípravy. Součástí takového střediska by měla být střelnice, venkovní i kryté sportoviště, úpolová tělocvična pro výcvik profesní sebeobrany

a taktické cvičiště. Takové zařízení však v současné době celní správa nemá k dispozici a v dohledné době ani mít nebude. Díky finančním škrtkům v minulých letech musela některá svá školící střediska opustit. V dubnu 2011 bylo rozkazem generálního ředitele zřízeno účelové zařízení „Středisko služební přípravy Olomouc“ (dále jen „SSP“), které bylo následně organizačním řádem zrušeno. Zařízení, dnes funkční, byť bez statusu SSP, je dislokováno v budově CÚ Olomouc, bylo mu vyčleněno jedno podlaží budovy. Disponuje ubytovací kapacitou se zázemím, učebnou a poskytuje stravovací služby, které však zpravidla nejsou účastníky výcvikových akcí využívány. Součástí zařízení nejsou žádné výcvikové prostory, tato oblast je řešena dohodami s Policií ČR a Armádou ČR, přičemž využívané prostory jsou v únosné dojezdové vzdálenosti. K velkým změnám v oblasti služební přípravy, v části personálního a organizačního zajištění, došlo na podkladě rozhodnutí generálního ředitele. Podstatnou změnu (v porovnání s předešlým stavem) představuje změna výcviku, kdy výcvik bude nadále zajišťován výhradně systematizovanými instruktory služební přípravy. To znamená, že instruktoři, kteří dosud vykonávali svou činnost v rámci kumulované funkce, se výcviku již od 1. 1. 2014 nemohou účastnit. Jediná výjimka, která v tomto směru byla generálním ředitelem povolena, platí pro speciální útvar odboru 31 Generálního ředitelství cel, jejíž výcvik, z důvodu specifických výcvikových potřeb, zajišťují instruktoři v kumulovaných funkcích, kteří jsou zařazeni v těchto speciálních útvarech. S těmito změnami souviselo stanovení optimálního počtu instruktorů služební přípravy.¹⁹

Od doby zavedení stávajícího systému služební přípravy je kladen maximální důraz na nejvyšší možnou míru bezpečnosti celníků při výkonu služby, při realizaci služebních úkonů a služebních zákroků, na vzájemné zajišťování, na práci ve dvojici a vícečetných skupinách. Stěžejní zásadou je integrace znalostí a dovedností získaných v základních a speciálních předmětech služební přípravy a výcvik k jejich uplatnění v souladu s kontextem potenciálně možné situace z výkonu služby.

---

¹⁹Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, leden 2014, roč. 48, str. 3, 16, 17, ISSN 0323-0023.

Praxe při realizaci služební přípravy potvrzuje, že těžiště výcviku stojí na modelových situacích, na integraci jednotlivých znalostí, dovednosti a fyzické kondici, které se uplatňují při řešení navozené reálné krizové situace. Bezpečnost, neustálé vzájemné zajišťování, přehled o pohybu kolegů na kontrolním stanovišti v místě realizace, to jsou neustále se opakované a zdůrazňované předpoklady úspěšného provedení služebního zákroku a vyřešení krizové situace, tedy situací vzniklých v běžném životě a na které služební příprava celníky připravuje. Tohoto cíle, kterým jednoznačně je, aby účastníci výcviku zvládli krizové situace a služební zákrok, se instruktoři služební přípravy snaží dosáhnout. Tato forma výcviku je ostatně i samotnými účastníky pozitivně hodnocena a žádána, výcvik vedený touto formou dosahuje nejvyšší efektivity.²⁰

4.2 Legislativní rámec služební přípravy Celní správy ČR

Služební příprava se řídí Zákonem č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů a vnitřními akty řízení, které jsou závazné pro všechny příslušníky celní správy.

4.2.1 Služební příprava dle Zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě ČR

Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZCS) je hlavním z právních předpisů upravujících činnost Celní správy České republiky a práva a povinnosti příslušníků celní správy. V první řadě jsou § 21 popsány dvě důležitá ustanovení: služební úkon a služební zákrok. Služebním úkonem se rozumí jednání celníka směřující k výkonu působnosti orgánů celní správy. Služebním zákrokem se rozumí služební úkon, při kterém dochází k přímému vynucování splnění povinností nebo k ochraně práv a jiných oprávněných zájmů za použití donucovacích prostředků nebo zbraně.

---

²⁰Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *interní materiály odd. 316 GŘC*.

Podle § 24 odst. b) ZCS stanoví první zákonný požadavek na provádění služební přípravy, kde stanoví: celník neprovede služební úkon, jestliže k jeho provedení nebyl odborně vyškolen nebo vycvičen a jestliže povaha služebního úkonu takové odborné vyškolení nebo vycvičení vyžaduje.

Podle § 25 odst. 1,2 ZCS celník je při provádění služebního zákroku povinen, pokud to povaha a okolnosti služebního zákroku dovolují, použít odpovídající výzvy. Pokud to povaha služebního zákroku vyžaduje, použije celník před výzvou slov "Jménem zákona!". Při provádění výcviku služební přípravy je tedy nezbytně nutné používání výzev co nejvíce zařazovat.

Paragrafy uvedené v Hlavě IV ZCS upravují oprávnění celníka spojené se zásahy do osobnostních práv a svobod jednotlivce a jsou tedy pro celníka velmi důležité. Jsou spojené s: oprávněním požadovat vysvětlení, oprávněním požadovat prokázání totožnosti, zajištění osoby, oprávnění k omezení pohybu agresivních osob, oprávnění k použití technických prostředků k zabránění odjezdu vozidla, oprávnění odebrat zbraň, oprávnění zakázat vstup na určená místa, oprávnění ke kontrole osob, dopravních prostředků a poštovních a jiných zásilek, oprávnění k pořizování záznamů a oprávnění k plnění úkolů na území jiného státu. Pro rozsah této práce není nutné citovat paragrafy v plném rozsahu. Snad postačí, když uvedu, že stanovují práva a povinnosti zakročujícího celníka. Samotné praktické provedení jednotlivých oprávnění celníka je pak součástí praktických nácviků v rámci služební přípravy.

4.3 Druhy donucovacích prostředků

Z pohledu služební přípravy jsou nejdůležitějšími ustanovení § 44 a 45 ZCS, které řeší problematiku donucovacích prostředků, zbraně a jejich oprávněného použití. Donucovací prostředky se rozdělují, dle způsobu použití, na kontaktní a nekontaktní, a dále podle charakteru použitého donucovacího prostředku na technické a netechnické.

Za kontaktní se považují ty donucovací prostředky, při kterých dojde k fyzickému kontaktu s osobou, proti které je služební zákrok veden. Jedná se o hmaty, chvaty, kopy, údery, obušek, jiný úderný prostředek, pouta, úder střelnou zbraní. Nekontaktní jsou pak dočasně zneschopňující prostředky, hrozba namířenou střelnou zbraní, varovný výstřel.

Za určitých okolností lze za nekontaktní donucovací prostředek považovat i obušek²¹, jehož samotné vytasení a hrozba může splnit zajištění ochrany ve smyslu § 38 odst. 2 ZCS.

Za technické se považují dočasně zneschopňující prostředky, obušek, pouta, střelná zbraň. Za netechnické donucovací prostředky se považují hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany.

4.4 Použití zbraně

Oprávnění použít zbraň má celník v případě nutné obrany²², krajní nouze²³, pokud se nebezpečný pachatel na výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit úkryt, k zamezení útěku nebezpečného pachatele, kterého není možné zadržet jiným způsobem, k překonání aktivního odporu směřujícího ke zmaření závažného služebního zákroku a tento odpor nelze překonat jinak, k zastavení dopravního prostředku, který nelze zastavit jinak, řidič na opětovnou výzvu či znamení nezastaví, v některých případech ke zneškodnění zvířete, a v dalších případech uvedených v § 45 ZCS.

Ustanovení § 46, 47 a 48 ZCS, stanoví povinnosti celníka po použití donucovacích prostředků nebo zbraně. Při výcviku služební přípravy je nezbytné nejen správné provedení služebního zákroku, správné a účinné použití donucovacích prostředků a zbraně, ale i nacvičení činnosti po jejich použití. Jedná se zejména o zajištění bezpečnosti a místa služebního zákroku a bezodkladné poskytnutí první pomoci, pokud to situace vyžaduje. A v neposlední řadě i potřebné formální úkony, které povedou k objektivnímu posouzení správnosti, zákonnosti a účelnosti provedeného služebního zákroku, který je spojen s použitím donucovacích prostředků nebo zbraně. V § 48 ZCS je pak specifikováno omezení použití donucovacích prostředků nebo zbraně, pokud je zakročováno proti těhotné ženě, osobě zjevně vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou a osobě zjevně mladší než 15 let.

---

²¹ § 44 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě české republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²² § 29 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³ § 28 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Použití střelné zbraně by mělo být vždy posledním řešením problému. Před použitím střelné zbraně se vždy musí zvážit všechny možné varianty vyřešení problému, bez jejího použití. Pokud však situace nepřipouští jiné řešení, kdy útočník například ohrožuje celníka na životě, nebo na životě jiné osoby, popřípadě se snaží uprchnout z místa činu, nezbyvá než tasit zbraň. Nikdy by se zbraň neměla tasit zbytečně a jen proto, aby byl útočník zastrašen. To jej totiž může vyprovokovat, aby sám sáhl po zbrani, (pokud jí bude mít u sebe), přestože to neměl původně v úmyslu. Na druhou stranu se zasahující celník musí rozhodnout včas, přičemž by se měl snažit zachovávat od útočníka odstup a nedostat se do přímého fyzického kontaktu.

Pokud zakročující osoba vyhodnotí situaci tak, že tasení zbraně je nezbytné, není již cesty zpět, protože pak již následuje pouze kapitulace útočníka nebo výstřel. Použití zbraně je tedy maximální a poslední možná eskalace krizové situace. Od této chvíle se celník musí soustředit pouze na platné a účinné použití zbraně. Nejdřív musí dojít ke srozumitelnému varování útočníka o tom, že bude použita zbraň, pokud od svého protiprávního jednání neustoupí. Tato informace má dvě fáze. První fází je slovní výstraha, která musí být dostatečně hlasitá a jasná. Může se totiž stát, že útočník zbraň v ruce zasahujícího celníka přehlédne, například z důvodu špatné viditelnosti, nebo si útočník neuvědomuje vážnost situace. Zvoláním této výzvy dochází ve většině případů k psychologickému efektu, který může útočníka zastrašit, nebo od jeho jednání odradit. Pak následuje opakovaná výzva, a pokud tato není vyslyšena, stává se výzvou marnou. Posledním pokusem o vyřešení situace, bez použití zbraně, je výzva s výstrahou, v rámci které je útočník informován, že pokud nebude výzva uposlechnuta, bude použito zbraně. Důležitá je forma, jakou je komunikace vedena, intonace, důraz v hlase a celkový verbální i neverbální projev a důstojné, ale zároveň dostatečně důrazné a sebevědomé vystupování.

Pak následuje druhá fáze a to je varovný výstřel mimo zásah útočníka, který by však měl směřovat do jeho blízkosti, neboť velkým otáčením a měněním záměrného bodu, by v případě, že útočník pokračuje v útoku, mohlo dojít ke ztrátě drahocenného času. Pokud ani tento poslední varovný signál, útok nezastaví, musí celník střílet. Střelba by měla směřovat tak, aby co nejrychleji, nejspolehlivěji a nejúčinněji vyřadila útočníka z boje.

Pokud slovní výstraha nebo výstražní výstřel útočnicka zastaví, tím se zasahujícímu celníkovi podařilo vyhnout se použití zbraně. Zasahující celník tím může získat čas a převzít iniciativu, nicméně může nastat situace, kdy jde ze strany útočnicka pouze o léčku a o úskok ve snaze narušit soustředěnost zasahujícího celníka a tím získat čas na najetí pro něj lepší pozice. Krizová situace tedy končí až definitivním zajištěním útočnicka a zmařením jeho záměrů. Musí brát stále na zřetel skutečnost, že útočnick je ozbrojen a nachází se v bezprostřední blízkosti. Je tedy nezbytné, aby došlo k jeho odzbrojení. K tomu musí vydat zasahující celník pokyn a to hlasitě a zřetelně. Útočnick musí být zbaven všech zbraní, které má při sobě tj. i nože, klacku, prostě čehokoliv, čímž by mohl později v útoku pokračovat. Pokud neuposlechne a zbraň neodloží, pak lze situaci vyhodnotit, že útočnick pokračuje v útoku. Varování by mělo být podpořeno novým výstražným výstřelem. Pokud útočnick stále nereaguje, jsou všechny důvody se domnívat, že pokračuje v útoku, to znamená, že při jakémkoliv jeho pohybu, zasahující osobě nezbývá, než střílet přímo na útočnicka. Pakliže útočnick uposlechne a zbraň odhodí nebo upustí, následuje výzva, aby zvedl ruce a svou zbraň odkopl mimo svůj dosah. Nesmí se mu dovolit, aby na zbraň znovu sáhl rukou, mohl by jí opětovně uchopit a pokračovat v útoku. Nyní se zasahující celník musí dostat ze zorného pole útočnicka, a proto mu poručí, aby se otočil zády. Po celou dobu se musí sledovat jeho ruce, neboť v opačném případě se mu dává šance, aby mohl vyjmout skrytou zbraň. Dalším krokem je dostat se z dosahu útočnicka, neboť platí zásada, že je lepší, aby pooděšel útočnick, než by zasahující celník odcházel od útočnicka, neboť by musel couvat a tím hrozí nebezpečí zakopnutí a pádu. Této situace by mohl využít útočnick a znovu zahájit útok. Útočnick musí být stále pod kontrolou. Následuje pokyn, aby si útočnick lehl na zem, a tím dojde ke snížení jeho pohyblivosti. Lze to technicky provést pouze postupně za předpokladu, že má útočnick stále ruce v týle. Proto si musí útočnick nejdříve kleknout, poté se překulí na bok a nakonec se převalí na břicho, hlavu musí mít otočenou od zasahující osoby. Z této polohy, ani fyzicky velmi zdatný útočnick, není schopen se zvednout a znovu zaútočit. Teď nastává čas na sebrání odhozených zbraní. Zafixování útočnickovy polohy se umocní tzv. přikleknutím, kdy celník zafixuje útočnickovy ruce za zády svým kolenem, druhá noha zasahujícího celníka je v zorném poli útočnicka a následuje zajištění útočnicka za použití pout.

4.5 Trestní zákoník

Zákonné podmínky použití sebeobrany v civilním i služebním pojetí jsou vymezeny v hlavě III Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o okolnosti vylučující protiprávnost činu, mezi které patří nutná obrana, krajní nouze, svolení poškozeného²⁴ a přípustné riziko²⁵.

4.5.1 Nutná obrana

Dle § 29 Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů je nutná obrana: „*Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.*“

Jen útočník musí nést odpovědnost za to, že v případě aktivní obrany, mu může být způsobeno zranění nebo smrt, neboť poškozený má „de iure“ právo bránit svůj majetek, život, nebo zdraví. Tato aktivní obrana musí být vždy přiměřená intenzitě provedeného útoku. Pokud například útočník vstoupí na pozemek obránce s úmyslem ukrást kolo, nelze ho za tento čin beztrestně zabít, ale půjde-li útočník odcizit kolo a při tomto aktu vytasí zbraň, kterou ohrožuje obránce na zdraví nebo životě, tento má právo se aktivně bránit, přičemž však obrana musí být přiměřená vedenému útoku. Rozhodující je vždy poměr mezi způsobem vedeného útoku a způsobem obrany napadeného, a to v momentě střetu. Způsobený následek je při jednání v nutné obraně sekundární záležitostí.²⁶ Zjednodušeně řečeno, obránce může bránit sebe, ale i jiné osoby. Útok musí být skutečný a nesmí být se strany obránce vyprovokovaný. Obrana může být silnější než útok, ale nesmí být zjevně nepřiměřená. Obránce může převzít iniciativu a bránit se aktivně, přičemž stále zůstává obránce. U nutné obrany může být jednání útočníka

---

²⁴ § 30 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ § 31 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶Náchodský, Z. *Učebnice sebeobrany pro každého*. Praha: Futura, 1992. ISBN 80-85523-01-09.

odvráceno jednáním, které má stejné, nebo i horší následky. Zásada, která v tomto případě platí je, že účinný protiútok musí být silnější než útok sám.

4.5.2 Krajní nouze

Dle § 28 Trestního zákoníku: „*Je krajní nouze čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.*“²⁷

O krajní nouzi se jedná, pokud nebezpečí hrozí přímo, nebo vývoj událostí spěje k tomu, že přestože bezprostředně nehrozí, byly splněny všechny podmínky, že by hrozit mohlo. Zda se tomu tak skutečně stane či nikoliv, již může hrát roli náhody. Musí být splněna podmínka, že nebezpečí nešlo odvrátit jinak, což je požadavek subsidiarity. Ohrožený musí primárně využít všech dostupných možností, aby se vyhnul hrozícímu nebezpečí, například útekem. Pokud však nebezpečí nelze zabránit jinak, je jeho povinností postupovat tak, aby způsobil škodu co nejmenšího rozsahu. Zároveň platí požadavek proporcionality, tzn. že následek způsobený odvrácením nebezpečí, nebude stejně závažného charakteru, než ten který hrozil.

4.5.3 Oprávněné použití zbraně

Dle § 32 Trestního zákoníku: „*Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem.*“²⁸

---

²⁷zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

4.6 Vnitřní předpisy Celní správy ČR upravující služební přípravu

Služební přípravou je část profesní přípravy, která zejména formou výcviku umožňuje celníkům osvojit si teoretické znalosti, praktické dovednosti a návyky a dosáhnout fyzické kondice potřebné pro realizaci oprávnění a povinností celníka vyplývající z příslušných zákonů. Služební přípravou je nazývána oblast vzdělávání celníků v oblasti profesní sebeobrany, fyzické přípravy, střelecké přípravy, taktiky provádění služebních úkonů a služebních zákroků, používání donucovacích prostředků a zbraně. Dalšími výcvikovými předměty jsou zdravotní přípravy a speciální přípravy. Vzhledem k tomu, že je Celní správa České republiky (a tím i celníci) jednou ze složek Integrovaného záchranného systému, je nutno provádět vzdělávání i v oblasti první pomoci.

Služební příprava se týká pouze příslušníků celní správy, kteří jsou zařazeni ve služebním poměru. V rámci služební přípravy jsou příslušníci připravováni především na plnění a výkon specifických činností uvedených v části třetí ZCS.

Zásadním předpisem řešícím služební přípravu příslušníků celní správy je Služební předpis č. 16/2014 Služební příprava a zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby v Celní správě České republiky. Tento služební předpis upravuje organizaci a strukturu služební přípravy jako součásti profesní přípravy příslušníků Celní správy České republiky, obsah a rozsah služební přípravy, kategorie služebních míst příslušníků CS pro provádění služební přípravy a pro zjišťování fyzické způsobilosti, způsob ověřování úrovně znalostí a dovedností celníků v jednotlivých předmětech služební přípravy, požadavky na tělesnou zdatnost pro výkon služby celníka, způsob zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby občana při přijímání do služebního poměru a celníka ve služebním poměru.

4.7 Předměty služební přípravy

Služební přípravou se rozumí část profesní přípravy²⁹, která zejména formou výcviku umožňuje celníkům osvojit si teoretické znalosti, praktické dovednosti a návyky a dosáhnout fyzické kondice potřebné pro realizaci oprávnění a povinností celníka vyplývajících z příslušných právních předpisů. Služební příprava je co do rozsahu prováděna diferencovaně s přihlédnutím k činnostem a potřebám výkonu služby na jednotlivých služebních místech. Z toho důvodu jsou jednotlivá služební místa rozdělena do kategorií I-IV.

Služební příprava je tvořena základními výcvikovými předměty, kterými jsou:

1. střelecká příprava,
2. taktická příprava,
3. profesní sebeobrana,
4. fyzická příprava;

a dalšími výcvikovými předměty, kterými jsou

1. speciální příprava,
2. zdravotní příprava.

4.7.1 Fyzická příprava

Fyzická příprava je součástí služební přípravy. Dobrá fyzická kondice a zvládnutí povinné úrovně fyzické přípravy je jedním ze základních kritérií přijetí uchazeče do služebního poměru k Celní správě České republiky. Udržení si pak dobré fyzické kondice a její zvyšování, je povinností celníka dle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a je nezbytná k tomu, aby celník mohl zastávat služební místo v rámci svého zařazení.

Pro celníky, kteří jsou zařazení na služebním místě v II. a III. kategorii, je fyzická příprava organizovaná formou hromadného cvičení, která se periodicky opakuje. Celníci se v rámci tohoto cvičení skupinově udržují svou fyzickou zdatnost pod vedením instruktorů služební přípravy. Celníci, kteří jsou zařazení do IV. kategorie, provádějí

---

²⁹Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *Služební předpis č. 48/2012, Kvalifikace a profesní příprava zaměstnanců Celní správy České republiky*, Čl. 12 odst. 2.

fyzickou přípravu individuálně a toto cvičení probíhá na základě metodik nadřazených služebních funkcionářů. Pro II. kategorii celníků je časová dotace, která je určena pro fyzickou přípravu, stanovena minimálně na 24 hodin za kalendářní rok a minimální frekvence je stanovena na 2 hodiny za kalendářní měsíc. Ve III. kategorii je pak časová dotace minimálně 12 hodin za jeden kalendářní rok s minimální frekvencí na 2 hodiny 1x za 2 kalendářní měsíce. U II. a III. kategorie je cílem fyzické přípravy udržení si fyzické kondice, která je nezbytná pro zastávané služební místo a pro úspěšné zvládnutí pravidelných prověrek. U celníků, kteří zařazených do IV. kategorie pak jde především o získání a udržení si fyzické kondice. Organizovaný hromadný výcvik má za cíl jednak udržení, nebo zvýšení fyzické kondice celníků, ale rovněž osvojení si obecných zásad pro efektivní a bezpečné provádění kondičního cvičení. V kategorii II. a III. je nezbytné, aby celníci rozvíjeli svou fyzickou kondici i mimo organizované výcviky, tedy v mimopracovním čase, neboť fyzická kondice hraje velmi důležitou roli v kontextu ostatních částí služební přípravy.

4.7.2 Profesní sebeobrana

Profesní sebeobrana je nedílnou součástí dovedností určených k výkonu služby každého celníka zařazeného v I., II. nebo III. kategorii služebních míst. Jedná se o souhrn základních dovedností jednotlivce k provádění služebních zákroků a k eliminaci fyzického napadení protivníkem. K překonání odporu a úspěšnému dokončení služebního zákroku používá celník donucovací prostředky. K jejich ovládnutí je nezbytné nejen absolvovat základní výcvik profesní sebeobrany, který probíhá již na základním celním kurzu, ale taktéž v pravidelném opakovacím a nadstavbovém výcviku. Bez aktivní účasti v periodickém výcviku nelze zachovat požadovanou úroveň vycvičenosti celníka. Úroveň se absencí pravidelného tréninku postupně snižuje, čímž může dojít k tzv. „falešné vycvičenosti“, kdy se celník domnívá, že je vycvičen, jeho praktické dovednosti jsou ovšem na úrovni, která je nedostačující pro úspěšné provedení a dokončení služebního zákroku.

Ke každému výcviku se musí přistupovat odpovědně a každý celník musí být v dobrém zdravotním stavu. Pokud má účastník výcviku zdravotní omezení, je nezbytné

předložit potvrzení od lékaře. Jedině lékař dokáže posoudit rozsah pohybového omezení nebo rozhodnout o celkovém vyloučení celníka ze sportovních aktivit. Před výcvikem si každý celník odloží všechny ostré a nevhodné předměty, které by ho mohly omezovat v pohybu, nebo způsobit zranění, především prsteny, řetízky, velké náušnice a kovové či plastové doplňky oděvu, nebo obuvi. Každý celník musí být ve vhodném nebo požadovaném oblečení a obuvi, a připraven k výcviku s určenými donucovacími prostředky nebo služební zbraní. Každou výcvikovou jednotku je nezbytné zahájit důkladným zahřátím organismu, uvolněním kloubů a důkladným protažením svalových skupin, čímž se předchází možnému zranění. Stejně důležité je i závěrečné protažení na konci výcvikové jednotky. Velmi důležité je pravidelné doplňování tekutin v průběhu výcviku, ručník, a pokud to charakter výcviku vyžaduje i náhradní oblečení. Pokud v průběhu výcviku dojde k událostem, které by mohly mít negativní vliv na další průběh výcviku, je nutné na tuto skutečnost neprodleně upozornit instruktora.

Obsah základních témat profesní sebeobrany:

1. pádové techniky

- vpřed
- vzad
- stranou
- tvrdý pád vpřed

2. postoj (střeh) a úhyby tělem s blokováním

- levý střeh
- pravý střeh
- úhyby pouze tělem
- úhyby tělem s blokováním

3. úderové techniky

- přímý - přední, zadní ruka (pěst, dlaň, kladivový úder)
- loket

4. kopy

- přímý – přední, zadní noha; vytlačovací a stop kop
- kop kolenem

5. pákové techniky
  - na zápěstí
  - na loket
  - na paži
  - na hlavu
6. poutání a odváděcí techniky
  - poutání ležící osoby
  - poutání klečící osoby
  - poutání stojící osoby
  - přepoutání (vpředu, vzadu)
7. bezpečnostní prohlídka
8. bezpečné postavení celníků a zadrženého
9. zvednutí spoutané osoby a odváděcí techniky
10. zakleknutí
11. vytažení osoby z vozidla
12. techniky vyproštění z úchopů a objetí
13. slzotvorný prostředek
14. teleskopický obušek
15. úder, hrozba zbraní
16. pasivní, aktivní odpor

4.7.3 Střelecká příprava

Část služební přípravy, která se zabývá střelnými zbraněmi, střelbou a manipulací se zbraněmi se nazývá střelecká příprava. Praktická střelba je až tou poslední dovedností, kterou se učí celník zvládnout.

Střelecká příprava patří mezi nejrizikovější a nejnebezpečnější předměty. Na prvním místě musí být vždy bezpečnost účastníků. Statisticky je prokázáno, že nejvíce zranění pochází z nenabitě zbraně. Základem úspěšné a bezpečné manipulace se zbraní není si pouze něco myslet, ale vždy to vědět. Komplexní výcvik střelecké přípravy by měl být rozdělen do jednotlivých fází, kterými je nutné projít postupně. Výcvik v předmětu střelecká příprava zahrnuje jednak zákonné podmínky použití střelné zbraně,

teorii střelby, bezpečnou manipulaci se zbraní, výuku střelecké dovednosti a jednotlivých postupů, ale i vyhodnocování situací. První fází je zvládnutí teoretických znalostí v oblasti platných legislativ týkajících se zbraní a střeliva, nácvik provádění služebních zákroků a oprávnění použití zbraně. Následuje nácvik v oblasti teoretických znalostí v oblasti konstrukce a funkce střelných zbraní. Účastníci střelecké přípravy se seznamují se zbraněmi, které má celní práva k dispozici, ať už se jedná o krátké samonabíjecí pistole, nebo o zbraně dlouhé tj. útočné pušky a samopaly. Poslední teoretickou oblastí, s kterou se účastníci střelecké přípravy seznamují je znalost účinku střeliva na lidské tělo, základy balistiky a odolnosti materiálů. Pak již následuje praktický výcvik a to ve formě suchých nácviků, což je způsob tréninku manipulace se zbraní, včetně zaměřování a spouštění, ale pouze za použití cvičného střeliva, který není schopno iniciovat výstřel.

Po zafixování bezpečnostních zásad, a po zvládnutí základů manipulace se zbraní, následuje nácvik nezbytné dovednosti pro mířenou střelbu ze základního postoje. První co musí instruktor u svých žáků odbourat, je strach z výstřelu a udržení správného obrazu mířidel. V další fázi musí instruktor naučit účastníky střelecké přípravy základní technice tasení, natažení zbraně, střelby z různých pozic a učení opakovaného výstřelu, dále přenášení střelby, přebíjení apod. Pak následují složitější dovednosti jako je střelba za pohybu. Všechny střelecké technicky lze zahrnout pod jeden pojem a tím je dynamická střelba. Při výcviku střelecké dovednosti instruktor učí žáky osvojení si technické báze obranné střelby.³⁰

Pro výcvik příslušníků celní správy české republiky byl upraven střelecký koncept vytvořený ve státě Izrael, který se v překladu nazývá: „Izraelská bojová střelba“. Důvodem proč byl tento koncept vybrán, je vývoj a místo vzniku tohoto systému a ověření jeho účinnosti v reálném boji, neboť vzhledem k poloze státu Izrael a častých teroristických konfliktů, byl tento stát nucen vyvinout koncept boje tak, aby byl snadno naučitelný a velmi efektivní. Velkou výhodou tohoto systému je jeho nastavení v tom směru, že celník ve výkonu služby nenesí náboj v nábojové komoře a zbraň tak nemůže náhodně vystřelit. Tento systém však klade vysoký nárok na schopnost a pohotovost celníků. Tyto dovednosti celníci získávají právě ve výcviku střelecké přípravy.

---

³⁰ČERNÝ, Pavel a Michal GOETZ. *Manuál obranné střelby*. Praha: Grada, 2008. ISBN 802470739.

Jeden z důležitých nácviků, kterému se celníci učí, je neutralizace hrozby střelnou zbraní, kdy je zapotřebí zneškodnit jak zbraň, tak i střelce za použití rychlé, jednoduché a bezpečné techniky, která se skládá ze čtyř komponentů:

- obrana, která spočívá v odklonění zbraně za pomoci obrany rukou a uhnutí vedoucí k ochraně těla z linie střelby

- získání kontroly nad zbraní

- účinný protiútok vedoucí ke zneškodnění střelce

- odzbrojení střelce³¹

Většina konfliktů se zbraní se odehrává od kontaktní vzdálenosti nejvýše do patnácti metrů, celníci si v rámci střelecké přípravy osvojují míření pomocí obou otevřených očí. Praktický nácvik je realizován víceméně až během ostrých střelb na střelnici, kdy je zvládnutí této techniky viditelné na terči.³² Po nácviku míření se v nácviku pokračuje další dovedností a tou je tasení zbraně, což je pohyb zahrnující uvolnění pojistky pouzdra, uchopení zbraně, její vytažení z pouzdra a přivedení zbraně před tělo. Nácvik této dovednosti je dvojfázový, v první fázi se cvičící učí pomalu a technicky správně zbraň v pouzdře u těla najít, pouzdro odjistit, zbraň uchopit, vytáhnout zbraň a přivést ji před tělo. Tato první fáze není tedy zaměřena na rychlost, ale na zvládnutí správné techniky. Druhá fáze nácviku potom spočívá v rychlosti tasení, kdy mnohonásobným opakováním se dostaví pohybová paměť a zvyšuje se rychlost tasení.³³

Závěrečnou dílčí dovedností před samotnou střelbou, kterou musí cvičící v rámci části praktického nácviku zvládnout, je natažení zbraně, což je úkon zahrnující přivedení náboje ze zásobníků do nábojové komory, napnutí bicího kohoutu, což uvede zbraň do stavu, kdy je při stisku spouště okamžitě schopná střelby. V rámci Celní správy České republiky je zavedeno nošení zbraně bez náboje v nábojové komoře. Důvodem je

---

³¹ SDE-OR, Imi a Eyal YANILOV. *Krav maga: umění čelit ozbrojenému útočníkovi: moderní, jednoduchý, avšak razantní a efektivní izraelský systém sebeobrany a praktického bojového nácviku, prověřený ve střetnutích*. Vyd. 1. v Našem vojsku. Praha: Naše vojsko, 2003. ISBN 8020606890.

³² Závada, F. *Izraelská bojová střelba*. Aš: Warrior, 2008, ISBN 978-80-254-1694-5.

³³ Závada, F. *Izraelská bojová střelba*. Aš: Warrior, 2008, ISBN 978-80-254-1694-5.

zejména bezpečnost takto nošených zbraní. Vzhledem k tomu se musí celníci ve službě během střelecké přípravy naučit rychle přivést zbraň do střelby schopného stavu. Nácvik opět probíhá mnohonásobným opakováním správného natažení zbraně, kdy je kladen důraz na správné uchopení zbraně a závěru. Rovněž tak je kladen důraz na to, aby zbraň byla ve správné pozici před tělem.

Po této části nácviků dílčích dovedností následuje cvičení, při kterém jsou výše nabyté dovednosti spojeny v dynamický pohyb, který končí správným zaměřením na cíl. Nácvik probíhá opět s cvičným střelivem znemožňujícím výstřel. Použití cvičného střeliva je vhodné i proto, že pokud by cvičící prováděl natahování závěru nesprávným způsobem, toto by se díky cvičnému střelivu ihned projevilo závadou na zbrani. Nácvik probíhá tímto způsobem: na povel cvičící celník provede tasení zbraně, její natažení, napíchnutí zbraně na cíl a simuluje výstřel za správného držení zbraně. Zároveň ještě správně zaujme střelecký postoj a provede zamíření oběma očima. Toto cvičení se provádí opakovaně a během jeho průběhu je průběžně kontrolována správnost všech dílčích dovedností a cvičení jako celku.

Další částí výcviku, kterou si celníci osvojují je odstraňování závad při střelbě, přebíjení, výměna zásobníku, vypuštění bicího kohoutu a bezpečné vybití zbraně. Nejdříve probíhá nácvik výměny zásobníku ve zbrani, takzvané přebíjení.

4.7.4 Bezpečnostní opatření při manipulaci se zbraní

„Střelná zbraň je zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění energie při výstřelu, zkonstruovaná pro požadovaný účinek na definovanou vzdálenost.“³⁴

Bezpečná manipulace se zbraní je základním předpokladem bezproblémového průběhu střelecké přípravy a slouží k ochraně zdraví jak instruktorů, tak žáků. Se zbraní se vždy musí zacházet tak, jako by byla nabitá, pokud se člověk nepřesvědčí o opaku. To je

---

³⁴LÁDEK J., *Střelecká příprava*, Armex Publishing s.r.o., Semily 2012, ISBN: 978-80-87451-13-7.

nepsané pravidlo, jehož dodržování, již mnoha lidem zachránilo zdraví nebo život. Před použitím zbraně je důležité se seznámit s její konstrukcí a funkcí. Bez svolení instruktora je zakázáno manipulovat se zbraní a nechávat zbraň bez dozoru na volně přístupném místě. Při manipulaci se zbraní je primární povinností každého, kdo zbraň drží, aby se přesvědčil o tom, že není nabitá. Při střelbě se účastník střelecké přípravy nesmí rozptylovat a věnovat jiným činnostem. Na nikoho nesmí mířit, ani pokud by byla zbraň nenabitá, musí nosit zbraň hlavní dolů nebo vzhůru a na střelnici mířit pouze do prostoru terčů. Nikdy nesmí požívat alkohol před střelbou, ani v průběhu střelby.

Se zbraní se musí manipulovat opatrně a tak, aby nedošlo k jejímu náhodnému upuštění na zem, neboť by mohlo dojít k náhodnému výstřelu a zranění osob. Do pouzdra se nesmí zasouvat natažená zbraň, přičemž zbraně s vnějším kohoutem musí mít vždy kohout spuštěn a pistole, které jsou opatřeny skrytým kohoutem, se nosí nenatažené a bez náboje v hlavni. Při vytahování zbraně z pouzdra se nesmí střelec dotýkat spouště, neboť hrozí nebezpečí náhodného výstřelu a zranění. Zbraň se nabíjí pouze před zahájením střelby na palební čáře nebo na místě, které instruktor určil k vedení palby. Před samotným zahájením palby se musí střelec vždy přesvědčit o tom, že v palebném prostoru, zejména v prostoru terčů, se nenacházejí žádní lidé. Ke střelbě se používá pouze střelivo předepsané ráže určené pro daný typ zbraně, střelivo musí být nepoškozené a nezkorodované. V případě, že při střelbě dojde k závadě, střelec musí okamžitě střelbu přerušit, zbraň vybit a teprve poté závadu odstranit. Pokud dojde při střelbě k opakovanému selhání náboje ve zbrani, je nutné počkat 30 s a teprve poté náboj vyjmout. Zbraň se ukládá odděleně od střeliva s vyjmutým zásobníkem. Zbraň musí být vždy zajištěná, odjišťuje se až bezprostředně před samotnou střelbou.³⁵

Možné závady, ke kterým může dojít při ostrých střelbách, příčiny těchto závad a možnosti řešení, ukazuje následující tabulka:

---

³⁵LÁDEK J., *Střelecká příprava*, Armex Publishing s.r.o., Semily 2012, ISBN: 978-80-87451-13-7.

Tabulka č. 4 Popis závad a jejich příčin a možných řešení

Závada	Příčina	Řešení	Čas nutný k řešení situace
<ul style="list-style-type: none"> • nedojde k výstřelu • kohout zbraně dopadne naprázdno 	<ul style="list-style-type: none"> • opomenutí nabití náboje do komory • vadná zápalka • nedoražený zásobník 	<ol style="list-style-type: none"> 1. doražení zásobníku 2. natažení závěru 	1,5 s
<ul style="list-style-type: none"> • spoušť je netečná • závěr je nedovřený • náboj je šikmo přivřen v komoře závěrem 	<ul style="list-style-type: none"> • porušený tvar stěny nábojnice • silně nečištěná zbraň • ochablá vratná pružina 	<ol style="list-style-type: none"> 1. uvolnění náboje závěrem 2. doražení závěru vpřed 	1,5 s
<ul style="list-style-type: none"> • spoušť je netečná • nábojnice je přivřena závěrem: <ol style="list-style-type: none"> a) směrem vzhůru b) souběžně se zbraní 	<ul style="list-style-type: none"> • vadný vyhazovač • vadný nebo znečištěný vytahovač • neodpovídající munice 	<ol style="list-style-type: none"> a) zpětným pohybem dlaní odstranit nábojnici b) 1. závěr posunout nepatrně vzad 2. důrazným naklopením doprava se zbavit nábojnice 	<ol style="list-style-type: none"> a) 1 s b) 2 s
<ul style="list-style-type: none"> • spoušť je netečná • závěr je nedovřený • komora je plná (náboj nebo nevytažená nábojnice) • další náboj uvolněn ze zásobníku, závěr jej tlačí na zaplněnou komoru 	<ul style="list-style-type: none"> • zdeformovaný okraj nábojnice • znečištěný vytahovač • vadný zásobník • chybná manipulace 	<ol style="list-style-type: none"> 1. povysunout zásobník a zachytit jej malíkem střelecké ruky 2. zbraň naklonit výhozním okénkem k zemi, několikanásobným zatažením závěru vzad vyhodit zpříčené náboje, dorazit zásobník, natáhnout zbraň 	3 s
<ul style="list-style-type: none"> • nedojde k výstřelu • dno, pružina zásobníku a náboje vypadly ze zbraně 	<ul style="list-style-type: none"> • uražené dno zásobníku 	<ol style="list-style-type: none"> 1. odstranit zbylou část zásobníku ze zbraně 2. provést přebití zbraně záložním zásobníkem 	3 s

Zdroj: Generální ředitelství cel, *Metodika střelecké přípravy*, odd. 316 Služební přípravy a logistiky

4.7.5 Taktická příprava

Obecně je taktika služebního úkonu a služebního zákroku velmi širokou oblastí služební přípravy. Její výcvik je náročný nejen pro celníky, kteří se mu podrobují, ale také pro vyučující instruktory. Taktická příprava je naprosto nezbytnou součástí profesního vzdělávání a profesní přípravy každého celníka, který se při své činnosti v rámci výkonu služby, dostává do potencionálně i reálně rizikových nebo nebezpečných situací. Výcvik taktiky má celníky připravit na taktické postupy skupin celníků, nebo jednotlivce při plnění služebních povinností, zejména při provádění služebních úkonů a služebních zákroků. Po zvládnutí základního výcviku jsou již nacvičovány komplexní modelové situace za přítomnosti vozidel celní správy, kontrolovaných vozidel, většího počtu osob, které se cvičení zúčastňují. K modelovým situacím se používají dobrovolníci, kteří zastupují osoby dopouštějící se trestné činnosti, kteří mohou být v reálu ozbrojení, agresivní, nebo psychicky labilní. Proto je důležitý nácvik verbální i neverbální komunikace, aby celník v praxi byl schopen zvládat a řešit konfliktní situace a aby dokázal adekvátně reagovat na nepředvídatelné situace, které mohou při kontrolách osob, zboží a dopravních prostředků nastat. Nácvik efektivní komunikace mezi kontrolovanou osobou a kontrolujícím celníkem se těžko simuluje a z tohoto důvodu musí vždy předcházet detailní instruktáž o situaci, která bude následně situačně modelována. Důsledně se proto vyžaduje správné jednání zakročujících celníků před zákrokem, během zákroku i po zákroku, taktéž simulace poskytnutí první pomoci, vyrozumění nadřízených funkcionářů, orgánů policie, přivolání posil a další.³⁶Zvyšování náročnosti nácviku je realizováno zejména verbálními a fyzickými útoky na cvičící celníky, zvyšováním počtu zúčastněných osob a stupni jejich agresivity a zvyšování stupně jejich vybavení různými zbraněmi. Nácvik výše uvedených činností je nezbytný, aby se celníci naučili profesní sebeobraně z důvodu předcházení nebo účinnému zastavení již započatého fyzického napadení.

---

³⁶Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě ČR, ve znění pozdějších předpisů.

4.7.6 Speciální příprava

Rámcový obsah výuky v předmětech speciální přípravy zahrnuje sledování osob a věcí, speciální taktickou přípravu, přípravu pro práci ve výškách a nad volnou hloubkou, psychologickou přípravu, speciální technickou přípravu a kurzy bezpečného ovládní vozidla. V současné době odd. 316 GŘC zajišťuje výuku a výcvik v kurzech CKID CAR – bezpečného ovládní vozidla. V ostatních předmětech speciální přípravy je zajišťována pouze logistická a personální podpora.

4.7.7 Zdravotní příprava

Rámcový obsah výuky v předmětu zdravotní příprava obsahuje teoretické základy poskytování první pomoci a nácvik praktických dovedností při poskytování první pomoci, neboť poranění střelnou zbraní může být devastující a prakticky vždy vyžaduje lékařské ošetření a přepravu do nemocnice. Kromě toho bývají střelná poranění doprovázena traumatickým šokem, který může být pro zraněného velmi nebezpečný až smrtelný. Při střelném poranění obvykle zůstává střela v těle poraněného. První pomoc spočívá v tom, že rána se nevyplachuje, ani se z ní nic nevyjímá. Pokud se jedná o průstřel střely, která vyšla z těla poraněného ven, ošetří se toto místo stejným způsobem, jako místo vstřelu. Pokud poraněný ztratil velké množství krve, je vhodné ho uložit do autotransfuzní polohy. Pokud dojde k zástavě srdce nebo dýchání, okamžitě je důležité začít s masáží srdce a s umělým dýcháním. Dojde-li k úmrtí poraněného, nemělo by se s tělem manipulovat a nechává se tělo v poloze, ve které se nachází. Při střelném poranění krku dochází velmi často k úmrtí. Při střelném poranění hlavy se musí zraněný uložit na záda, uvolnit límec u krku a překontrolovat zda má zraněný uvolněné dýchací cesty. Důležitá je také kontrola, zda nedochází k pronikání krve do dýchacích cest. Při střelném poranění břicha dochází vždy k těžkému šoku. Zraněnému se provede protišoková opatření a nepodávají se žádné nápoje ani jídlo. Střená zranění končetin vyvolávají často šok. Mnohdy dochází ke zlomeninám, které je zapotřebí zafixovat nouzovými prostředky. Při poranění oka se nikdy nevyplachuje a na zraněné místo se přikládá pouze sterilní obvaz. Pokud dojde k

poranění páteře, se zraněným se nehýbe, pouze se zajišťují život zachraňující úkony a vyčká se do příjezdu lékaře.

Při jakémkoliv poranění je nezbytné kontaktovat lékaře a nepodceňovat vnitřní poranění. O zranění vyhotoví instruktor služební záznam, kde podrobně uvede průběh události a neprodleně vyrozumí nadřízeného funkcionáře.

Instruktoři služební přípravy jsou v pravidelných intervalech v rámci integrovaných a tematických výcviků proškolení instruktory armádního systému TCCC – Tactical Combat Casualty Care. Díky jejich praktických zkušeností z boje, je výše uvedený popis práce s poraněným přenášen i do vybavení osobních lékárníček, které osahují moderní prostředky pro poskytování první pomoci.

4.8 Podmínky a pomůcky k výcviku

Pro provádění výcviku musí být zajištěn vhodný prostor. Ten volí instruktor vždy citlivě, dle charakteru výcviku a dle úrovně vycvičenosti celníků. Uvedený prostor musí splňovat bezpečnostní kritéria, aby nedošlo k poranění účastníků cvičení. Jedná se o zranění způsobené zejména nedostatečným zabezpečením nebo nevhodně umístěným prostorem. Výběr a použití výcvikových pomůcek, hraje také velkou roli. Zejména při provádění nácviku pádových technik je vhodný odpružený povrch podlahy. V místnosti nebo její blízkosti, kde se provádí výcvik, musí být umístěna lékárníčka se základním vybavením. K reálnosti nácviku se používají tréninkové a ochranné pomůcky. Jsou vhodné především pro nácvik reálných úderů a kopů a jsou ochranou před plným kontaktem. Jedná se především o malé a velké odrážecí, cvičný obušek a cvičný sprej. Taktéž je vhodné používat chrániče holení, ochrannou helmu, úderové rukavice, cvičný nůž a cvičnou zbraň. Všechny pomůcky je nezbytné řádně ošetřovat dezinfekcí, s ohledem na dodržování hygienických zásad, vždy po jejich použití.

5 Úloha instruktora služební přípravy Celní správy ČR

Instruktor služební přípravy připravuje a zajišťuje výcviky a přezkušování referentů služební přípravy, ostatních celníků, zajišťuje spolupráci s ostatními bezpečnostními sbory, připravuje podklady pro zpracování vzdělávacích projektů a vnitřních aktů řízení a podílí se na zajišťování agendy fyzické způsobilosti.³⁷

5.1. Instruktor

Dle služebního předpisu Celní správy, Generálního ředitelství cel, č. 16/2014, čl. 16 odst. 6 je instruktorem celník s platným osvědčením ustanovený na služebním místě instruktora služební přípravy, referent služební přípravy, popř. na jiném služebním místě v rámci Odboru 31 GRČ, kterému je přiřazena 6. nebo vyšší tarifní třída a současně stanovena kategorie fyzické způsobilosti II nebo I a instruktorem speciální přípravy celník, občanský zaměstnanec nebo externí lektor, který splňuje kvalifikační a odborné požadavky pro jednotlivé předměty speciální přípravy.

Z důvodu zajištění propojení služební přípravy s potřebami praxe, je každý instruktor zařazován na deset směn v kalendářním roce do praktického výkonu služby. Službu vykonává u útvaru s výkonem činností, kde je vyšší pravděpodobnost možného provedení služebního zákroku proti protiprávně jednajícím osobám anebo k jiným činnostem vyžadujícím vyšší nároky na výcvik v rámci služební přípravy. Instruktor učí a předává teoretické znalosti a praktické dovednosti podle předem zadané koncepce. Očekává se od něj vysoká odbornost, včetně znalosti andragogiky, schopnost širšího vnímání celé problematiky a všeobecný přehled. Obraz instruktora posiluje jeho schopnost a respekt k názoru druhého, schopnost pracovat efektivně s emocemi a to jak se svými, tak i výukové skupiny. Důležitá je i zdvořilost, takt, dobré vyjadřování, spolehlivost a připravenost, vhodný vzhled a vystupování. Stejně jako jeho schopnost adekvátně reagovat v nečekaných a krizových situacích, nebo schopnost respektovat bariéry druhých. Pozitivní obraz instruktora také podtrhuje například zdržení se veřejné kritiky na nadřízené, kolegy nebo účastníky kurzů. Naopak obraz instruktora může

---

³⁷Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *Služební předpis č. 16/2014 Služební příprava a zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby v Celní správě České republiky*, čl. 10.

poškodit přímá lež, manipulace s lidmi, chaotický přístup, příliš osobní nebo sexistický přístup, rasové narážky nebo jinak nevhodné poznámky. Ke kladnému obrazu instruktora rozhodně nepřispěje únik citlivých informací, osobní zanedbanost a neupravenost.

Role instruktora je velice odpovědná a náročná práce, zejména s ohledem na zvýšené riziko psychické zátěže a tím spojeného stresu. Nejde jen o dopad stresu na zdraví instruktora, ale jde o celkovou kondici a vztah k lektorské činnosti. Instruktor, který není vůči zátěži odolný, lehce může stresu podléhat a stát se tak činitelem nepříznivého psychosociálního klimatu. Instruktor, který je přetížený, je nejen nešťastný, ale i nebezpečný pro své žáky, na které se jeho stav může přenášet. Obzvláště na lektora střelecké přípravy jsou kladeny ze strany zaměstnavatele, v daném případě Celní správy, vysoké nároky, neboť lektor přichází denně do styku se střelnou zbraní a musí se vyloučit jakékoliv, byť sebemenší selhání. V průběhu teoretické a následně i praktické výuky střelecké přípravy, musí lektor sledovat děje různé úrovně. Na jedné straně by měl mít předem připraven průběh výuky, na druhé straně musí sledovat chování a reakce účastníků tak, aby mohl být efektivně realizován zamýšlený časový plán a vzdělávací postup. Manipulace se zbraní může být pro některé osoby zvýšeně zátěžová, proto mezi klíčové kompetence lektora musí patřit schopnost předcházet nebezpečným situacím způsobených neodbornou manipulací se zbraní, nebo nedostatečnou koncentrací účastníků. To vše totiž může mít fatální důsledek na zdraví a život účastníků střelecké přípravy. Instruktor by měl proto mít dostatečně intuitivní schopností předvídat, a předcházet takovými nebezpečným situacím, které mohou být zapříčiněny malou soustředěností účastníků na výuku, nebo při fyzické nebo psychické únavě. Trpělivost a empatie při výuce s manipulací se střelnou zbraní, platí v daném případě dvojnásob.

5.2 Základní výcvik instruktora

Cílem „Základního výcviku instruktora“ (dále jen ZVI), je dle služebního předpisu Celní správy, Generálního ředitelství cel, č. 16/2014, čl. 16 ve výcviku celníků v základních předmětech služební přípravy, do které spadá taktická příprava, profesní

sebeobrana, fyzická příprava, střelecká příprava, zdravotní a psychologická příprava. To vše vede následně ke sjednocení postupů výcviků v rámci Celní správy.³⁸

Struktura vzdělávacího projektu ZVI je uvedena v příloze B této práce spolu s dodatkem a obsahovým zaměřením výuky uvedeném v příloze C. Nedílnou součástí ZVI je kurz „Pedagogické minimum“, který je organizovaný dle vlastního vzdělávacího projektu. Pedagogické minimum, patří do základního pilíře přípravy každého uchazeče o lektorskou činnost.

ZVI je zakončen závěrečným přezkoušením před zkušební komisí, kterou jmenuje ředitel odboru 31 GŘC. Přezkoušení se skládá z teoretické a praktické části a probíhá v souladu se schváleným vzdělávacím projektem. Na základě úspěšného absolvování ZVI a splnění všech kritérií závěrečného přezkoušení je instruktorovi ředitelem odboru 31 GŘC vystaveno osvědčení. Přezkoušení z profesní sebeobrany se provádí pouze z praktické části.

5.3 Pedagogické minimum

Dle služebního předpisu Celní správy č. 48/2012, Generální ředitelství cel Praha, Odbor 40 – Řízení lidských zdrojů, vytvořilo Rozšiřující vzdělávací program, pedagogické minimum.³⁹ Identifikační číslo akce je 901001/8450/2014. Jedná se o program průběžného vzdělávání – prohlubující vzdělávací modul, dle Usnesení vlády ČR č. 1028/2001.⁴⁰

Cílem je pedagogicko - psychologická příprava k provádění lektorské činnosti (dle SP 48/2012 - čl. 16, odst. 1, písmene d), seznámení účastníků s vybranými problémy andragogiky a pedagogické psychologie, zejména v oblasti přípravy a realizace výuky,

---

³⁸ Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *Služební předpis č. 16/2014 Služební příprava a zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby v Celní správě České republiky*, čl. 16

³⁹ Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *Služební předpis č. 48/2012, Kvalifikace a profesní příprava zaměstnanců Celní správy České republiky*.

⁴⁰ Vláda ČR, *Usnesení č. 1028/2001 O Pravidlech, kterým se stanoví způsob přípravy zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády ČR*.

včetně poskytnutí odborných rad a návodů pro racionální postupy při řízení vyučovacího procesu. Prohloubení pozitivního postoje účastníků k lektorské činnosti a ověření jejich předpokladů pro řízení procesu vzdělávání dospělých, dále jen „VD“.

Cílovou skupinou jsou zaměstnanci Celní správy, celníci, popř. občanští zaměstnanci, kteří byli vybráni pro lektorské působení na základě odborných, morálních a dalších osobnostních předpokladů, kteří nemají žádné předchozí pedagogické vzdělání.

Rozsah výuky je 32 hodin. Výuka je rozdělena dle obsahového zaměření do čtyř témat:

-základy andragogiky

Andragogika je vědou praktickou, která se zaměřuje na člověka a na jeho schopnost se celoživotně vzdělávat tak, aby byl schopen do praxe zasahovat a měnit jí tvůrčím způsobem. Vzdělávání dospělých je celoživotním procesem, ve kterém se člověk přizpůsobuje ke všem změnám kulturního, ekonomického, společenského a politického života.

V rámci pedagogicko – psychologické přípravy budoucích lektorů dochází k osvojení si základních pojmů používaných ve vzdělávání dospělých, k pochopení charakteristiky učícího se dospělého člověka, jako jsou zvláštnosti dospělých účastníků kurzů, motivace a postoj ke vzdělávání a vztahy mezi lektorem a účastníkem vzdělávacích kurzů.

- Didaktika vzdělávání dospělých

Mezi základní didaktické principy patří princip praktický, který je veden praktickými metodami vedoucí k získání praktických dovedností, dále zosobněný, který je zaměřený na žáka a jeho život a dále provázející, který respektuje osobnost žáka, předává mu dovednosti a zkušenosti, tak, aby je mohl využít ve svém profesním životě. V praxi se didaktika zaměřuje zejména na přípravu lektora na výuku, plánování, organizaci a řízení výukového procesu ve vzdělávání dospělých, uplatňování didaktických zásad, vztahy mezi obsahem a formou výuky. Budoucí lektor si osvojuje hlavní metody řízení výuky i integrované učení s pracovním procesem a klíčové didaktické principy.

Klíčové didaktické principy

„praktické (vedená praktickými metodami)

zosobněné (věnuje se osobně žákovi a jeho životu)

provázející (je respektující a reflektující, není direktivní, pomáhá hledat žákovi jeho vlastní cestu životem)“⁴¹

- vybrané kapitoly z pedagogické psychologie dospělých

Toto téma se zaměřuje zejména na zvláštnosti základních psychických procesů a jejich vztahů k učení dospělých tzn. jaké jsou formy učení dospělých, podmínky učení, způsoby transférů a interference v učení, zvládnání sebekontroly, duševní hygieny a vlivy únavy na výkonost apod.

- praktický výcvik lektorů

Praktický výcvik lektorů zahrnuje zejména práci s didaktickou technikou, e-learning a další možnosti využití PC. Důležitým nácvikem jsou základy sociální komunikace a rétoriky. Rétorika je teorie i praxe řečnického umění. Řečí se v komunikaci rozumí verbální i neverbální sdělování. Kromě slov člověk komunikuje i gesty, mimikou, pohyby celého těla, výrazem očí, svou globální přítomností. Rétorika je tedy umění mluvit, slovy sdělovat, informovat a přesvědčovat. A právě to jsou požadavky, které jsou na lektory kladeny, protože je důležité, aby jasně a srozumitelně formuloval své myšlenky. K tomu, je zapotřebí, aby lektor měl bohatou slovní zásobu, měl povědomost o syntaktických pravidlech a ovládal stylově příznakové prostředky odpovídajícího projevu. Lektor by se měl umět správně orientovat v gramatické a pravopisné kultuře a ovládat zvukové nebo grafické stránky projevu. Tyto požadavky by měly být vlastně normou základního a středního jazykového vzdělání, ale v rétorice mají zvláštní a významnější postavení.⁴²

---

⁴¹ VALENTA, Josef. *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, Pedagogika (Grada). ISBN 9788024744735.

⁴²MĚCHUROVÁ A., *Jak dobře mluvit a úspěšně jednat, základy rétoriky a komunikace*, UJAK Praha 2008, ISBN:978-80-86723-32-7.

V rámci výukových programů, které jsou realizovány v Rozšiřujícím vzdělávacím programu pedagogického minima, vykonávají ustanovení lektori lektorskou činnost, která je zaměřena na přípravu a výuku nových lektorů.

5.4 Metody výuky

Metoda výuky je, zjednodušeně řečeno, série kroků, jimiž je nutno postupovat tak, aby bylo dosaženo vytyčeného cíle. Správná volba výukové metody je tedy učení a nácvik daného předmětu za pomoci mnohotvárnosti edukační reality na poli životních dovedností, posunující učení z předchozího kroku k následujícímu. V praxi sem můžeme zařadit přednášku s diskusí, seminář, výcvik v používání didaktické techniky, inscenační metody, práce v malých skupinách, individuální prezentace nebo panelovou diskusi.

5.4.1 Způsoby práce s cíli

Úkolem schopného lektora je se stát primárním aktérem s cíli, je tedy tím, který pracuje se svými žáky ve výukové bezprostřednosti. Existují čtyři způsoby, které je potřeba uplatnit z hlediska socializace.

- 1) Instruktorova práce s cíli se odvíjí od učení, které instruktor probere. Jinak řečeno na začátku hodiny lektor nastíní obsah, průběh a cíl vysvětlované látky.
- 2) Instruktor vytyčuje, čeho zamýšlí u žáků dosáhnout (tzn. cílem je, aby žáci porozuměli výkladu). Tento způsob lépe vystihuje socializační smysl výuky, neboť žák jako příjemce nových informací, svou vzdělávací úspěšností de facto prověřuje účinnost vyučování a schopnost samotného instruktora.
- 3) Třetí způsob práce s cíli stanovuje, jakými konkrétními výsledky, resp. výkony v praxi, bude žák prokazovat nabyté vědomosti a osvojené si dovednosti, tedy skutečnou úroveň zvládnutí učiva.

4) Dalším cílem je zapojení samotných žáků, resp. celého kolektivu do formulace cílů, to znamená, že samotní žáci se zavazují k tomu, že cíle si berou za své, že prokážou jejich realizací výsledky a na jejichž stanovení se sami spolupodíleli. Úlohou instruktora je, aby vytyčený cíl, na jehož formulaci se žáci sami aktivně dohodli a spolupodílí, odpovídal vysoké úrovni zvládnutí předepsaného učiva.⁴³

5.4.2 Učební a studijní pomůcky

Učební pomůcky jsou pedagogickou a andragogickou nezbytností, nicméně v centru vzdělávání stojí vždy na prvním místě člověk. Učební pomůcka zefektivňuje čas a šetří energii. Napomáhá k rychlejšímu osvojení učiva a k efektivnímu nácviků dovedností. V rámci jednotlivých kurzů jsou u celní správy k dispozici výukové manuály ke všem aktuálním tématům. Jsou volně ke stažení pro všechny účastníky pořádaných kurzů na intranetových stránkách celní správy.

Specifickou kategorií pomůcek jsou multimédia. Jsou velice efektivní při výuce, protože působí souběžně na několik smyslových receptorů. Multimédia pomáhají zesilovat názornost a prohlubují osvojení a zapamatování si všech nových informací. Multimédium je interaktivní digitální prostředek, který umožňuje spojovat text s obrazem, animací, schématem, ilustrací, grafem, mapou, zvukem, videem a mluveným komentářem. Učící subjekt může jednoduše a aktivně do procesu učení zasahovat a vstupovat do něj prostřednictvím uživatelského rozhraní. Do multimediálních pomůcek lze zařadit například výukové softwary, funkční modely, didaktické počítačové hry nebo prezentace. Jedná se tedy o pomůcky technické.

Mezi spontánní pomůcky se zařazuje klasické tabule (černá, bílá), post-it, papírky, modelační karty, pastelky, pexeso, skládačky, časopisy, fixy nebo barevné papíry. Statickými pomůckami jsou fotografie, obrazy, plakáty a grafy, ilustrace nebo zmenšené

---

⁴³HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, Pedagogika (Grada). ISBN 9788024711683.

modely objektů. Pracovní listy, testy, prezentace, knihy a podobný materiál je pomůckou podkladovou.⁴⁴

V celní správě je každý kurz, který je realizovaný v rámci základního, odborného nebo dalšího vzdělávání v rámci pravidelného zvyšování odborných vědomostí a praktických dovedností celníků, zakončen závěrečným testem a vydáním certifikátu o úspěšném absolvování daného kurzu. Certifikát se pak stává nedílnou součástí osobní složky každého celníka a vypovídá o osobní odborné úrovni v oblasti dané celní problematiky úspěšného absolventa kurzu. Školící střediska, která má celní správa k dispozici se nacházejí v Jílovišti u Prahy, v Miletíně a ve Skočicích.

5.5 Způsob realizace služební přípravy instruktorů

Služební příprava je realizována dle služebního předpisu Celní správy, Generálního ředitelství cel, č. 16/2014, čl. 15, je prováděna služební příprava instruktorů.⁴⁵

Základní výcvik

Základní výcvik obsahuje základní výcvik instruktora a individuální formy výcviku ve všech základních předmětech služební přípravy. Cílem základního výcviku je získání základní profesní úrovně instruktora. Časová dotace pro individuální formu činí 9 hodiny měsíčně. Výcvik individuální formou je v předmětech profesní sebeobrana, střelecká příprava prováděn zpravidla nejméně ve dvojici instruktorů, výcvik v předmětu taktická příprava je prováděn nejméně ve dvojici instruktorů.

---

⁴⁴ MEDLÍKOVÁ, Olga. *Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2013, Komunikace (Grada). ISBN 9788024743363.

⁴⁵Celní správa, Generální ředitelství cel, *Služební předpis č. 16/2014 Služební příprava a zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby v Celní správě České republiky, čl. 15.*

Tematický výcvik

Tematický výcvik je organizován výlučně metodiky a instruktory služební přípravy. Cílem je ve vybraných oblastech služební přípravy osvojit a nacvičit s referenty služební přípravy nebo instruktory speciální přípravy nové metodické postupy, poznatky a výcvikové metody. Tematický výcvik je vždy, dle schválené písemné přípravy, tematicky zaměřen a je organizován v nezbytném rozsahu dle aktuálních potřeb celní správy.

Integrovaný výcvik

Integrovaný výcvik je organizován dvakrát ročně výlučně metodiky a instruktory služební přípravy a je určen pro referenty služební přípravy. Cílem integrovaného výcviku je sjednocení a upevnění výcvikových postupů a modulů v základních předmětech služební přípravy.

5.6 Metodik služební přípravy

Dle služebního předpisu Celní správy, Generálního ředitelství cel, č.16/2014, čl. 10 jsou v systemizaci GŘC pro potřeby Celní Správy v oblasti služební přípravy v oddělení 316 vytvořena služební místa metodik služební přípravy (dále jen metodik). Metodik ve svěřených oblastech služební přípravy zpracovává návrhy koncepčních a metodických materiálů, vnitřních aktů řízení a vzdělávacích projektů.

Mezi další povinnosti metodika patří:

1. Metodické řízení činnosti útvarů CS
2. Výcvik a přezkušování instruktorů
3. Vystavování osvědčení pro výkon funkce instruktora
4. Zajišťování spolupráce s ostatními bezpečnostními sbory

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Vymezení výzkumného cíle a hypotéz

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda nově zavedený systém výuky a výcviku v předmětech služební přípravy, který byl zaveden po reorganizaci Celní správy České republiky, který nabyl účinnost k 1. 1. 2013, je efektivnější a přínosnější než systém minulý, případně navrhnout opatření, která by vedla ke zlepšení a zkvalitnění stávajícího systému výuky a výcviku služební přípravy.

Hypotézy jsem stanovil celkem tři, a to:

H1 - Počet systemizovaných instruktorů a metodiků služební přípravy je dostačující pro pokrytí potřeb výuky a výcviku v rámci organizace.

H2 - Časová dotace určena pro výcvik celníků odpovídá potřebám a nárokům organizace.

H3 – Systém služební přípravy zavedený po reorganizaci celní správy je hodnocen pozitivně.

6.1 Použitá výzkumná metoda

Jako metodu pro sběr dat ke svému výzkumu jsem zvolil dotazník, který je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat. Dotazník jako kvantitativní forma výzkumu byl zvolen proto, neboť proti jiným formám výzkumných metod (osobní rozhovor, skupinový rozhovor, pozorování) poskytuje možnost získat informace rychleji a respondenty časově nezatěžuje. Při tvorbě dotazníku jsem se snažil o správné formulování otázek, aby dotazník nebyl příliš dlouhý a aby nebyla možná identifikace respondenta dle získaných odpovědí. Bylo vytvořeno celkem 42 dotazníků o 18 otázkách. Dotazník byl předkládán jako dobrovolný s důrazem na anonymitu odpovědí. Každému z respondentů byl dotazník doručen elektronicky a vyplněný byl vkládán do interního úložiště zajišťujícího

anonymitu vkladatele. Součástí dotazníku byl i průvodní dopis vysvětlující účel výzkumu a použití zjištěných dat.⁴⁶ Vzor dotazníku je uveden v příloze D.

6.2 Výzkumný vzorek

Výzkum byl realizován prostřednictvím 42 příslušníků, kteří jsou systemizováni na místech metodiků, nebo instruktorů služební přípravy celní správy a kteří se podílí na tvorbě a rozvoji služební přípravy v rámci organizace. Pro využití metodiků a instruktorů služební přípravy jsem se rozhodl vzhledem k jejich odbornému a nezkršenému pohledu na problematiku služební přípravy. Jsou to právě oni, kteří díky svým znalostem mohou reálně zhodnotit klady a zápory zavedeného systému výuky a výcviku v předmětech služební přípravy.

6.3 Analýza dat

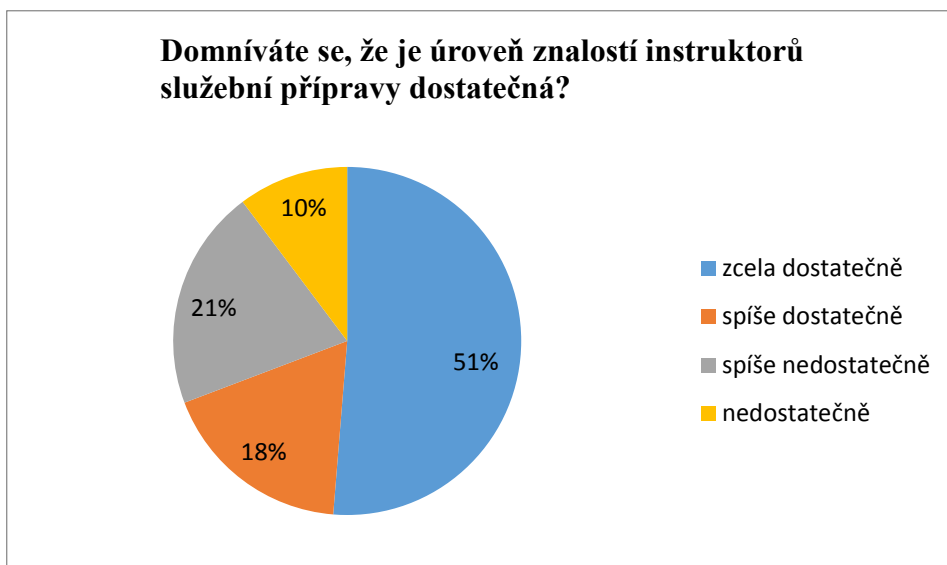
Na základě zodpovězených dotazníků byly zjištěny následující výsledky, které lze vztáhnout na celou Celní správu České republiky. Celkem bylo obesláno 42 instruktorů Celní správy České republiky. Zpět se vrátilo 39 vyplněných dotazníků, což činí 93 % všech dotázaných respondentů. Na dotazníky, které se vrátily, odpovídali ve všech případech muži. Tito respondenti se dále dělí dle věku na skupinu 18 – 25 let v zastoupení 5%, 26 – 35 let v zastoupení 20%, 36 – 45 let v zastoupení 49% a 46-55 let v zastoupení 26% respondentů. Při posuzování vzdělanosti bylo nejvíce zastoupeno středoškolské vzdělání 72%, následně vysokoškolské vzdělání 20 % a nejméně bylo instruktorů s vyšším odborným vzděláním 8%.

Při zjišťování délky praxe u Celní správy ČR byla nejvíce zastoupena skupina sloužící 11 – 15 let 49%, poté následovala skupina sloužící 16 a více let 26%, 6 – 10 odsloužených let 20 % a poslední skupina 1 – 5 odsloužených let byla v zastoupení 5%. Na tuto otázku navazuje otázka, jak dlouho pracujete jako instruktor služební přípravy, kde 51% respondentů vykonává tuto funkci 6 – 10 let a 49% respondentů 1 – 5 let.

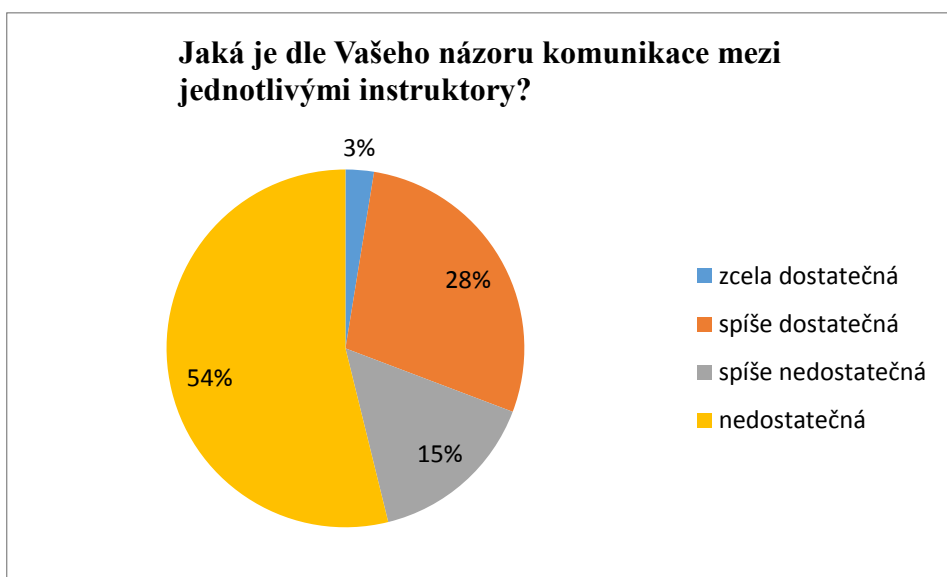
⁴⁶ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000, ISBN 9788024601397.

Graf č. 3 Otázka č. 6 dotazníku.

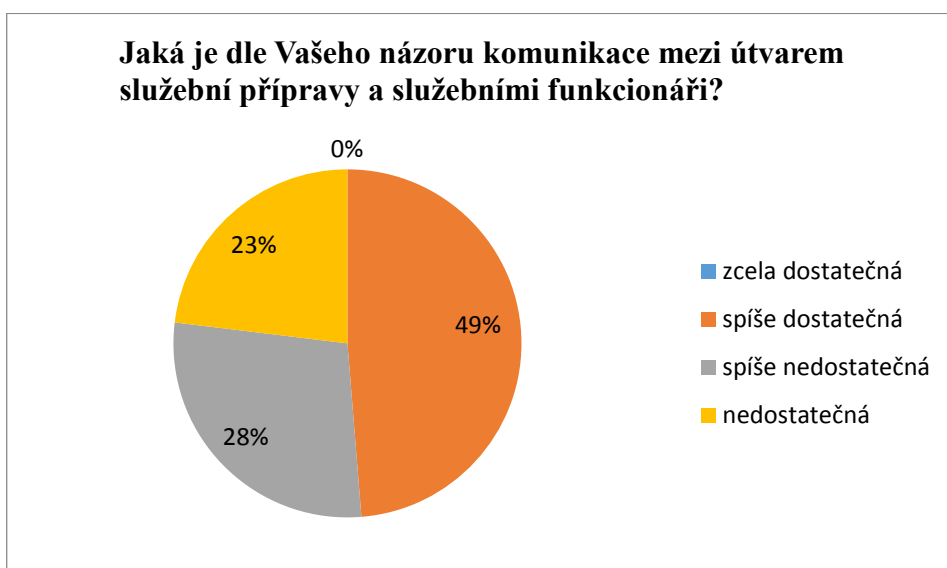

Pozitivní hodnocení zdůvodnili instruktoři tím, že se snaží sebevzdělávat a prohlubovat svoje znalosti a dovednosti jak v rámci integrovaných a tematických výcvicích, tak v souvislosti s výkonem jejich funkce a účastí na seminářích souvisejících s předměty služební přípravy v civilním sektoru. Negativní hodnocení se týkalo instruktorů s krátkou dobou praxe na místě instruktora služební přípravy.

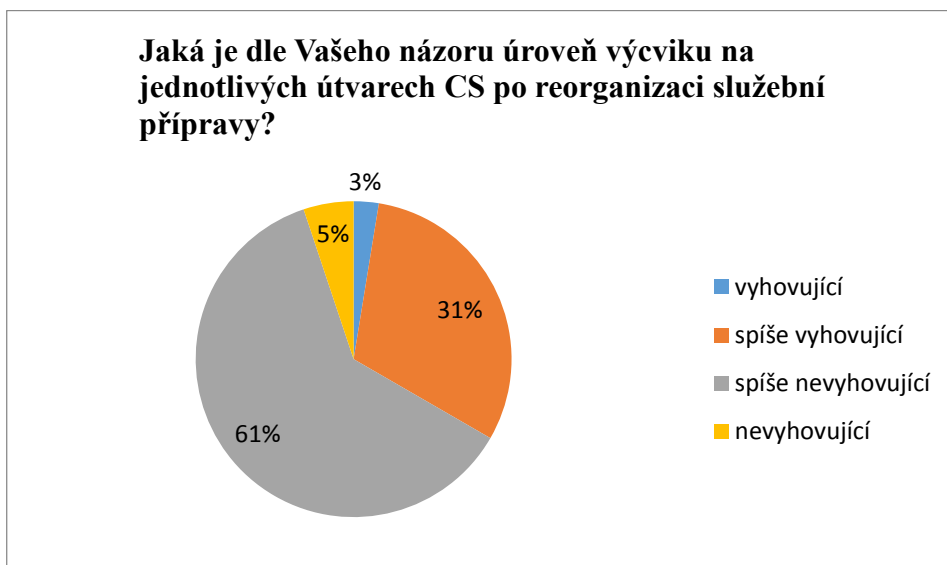
Graf č. 4 Otázka č. 8 dotazníku.

Graf č. 5 Otázka č. 9 dotazníku.

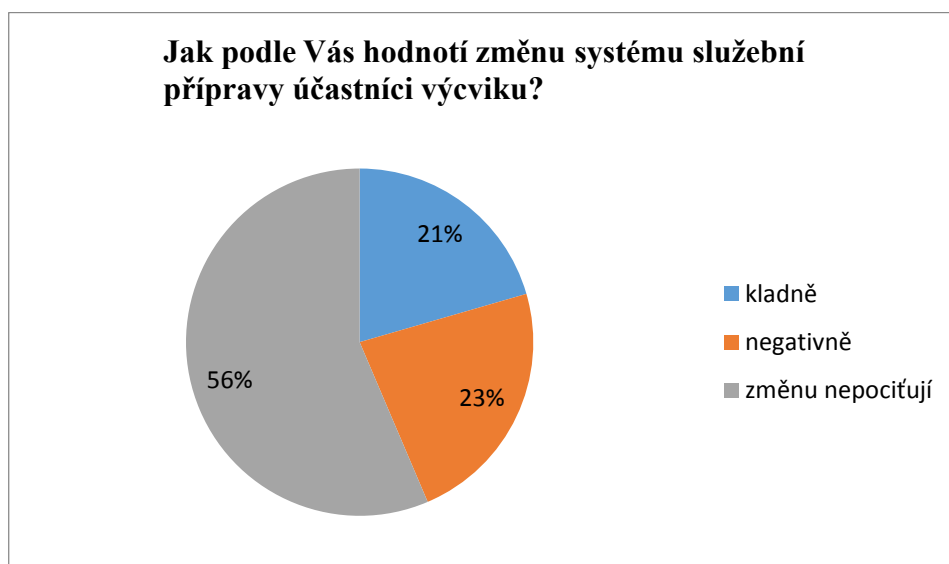
Graf č. 6 Otázka č. 10 dotazníku.

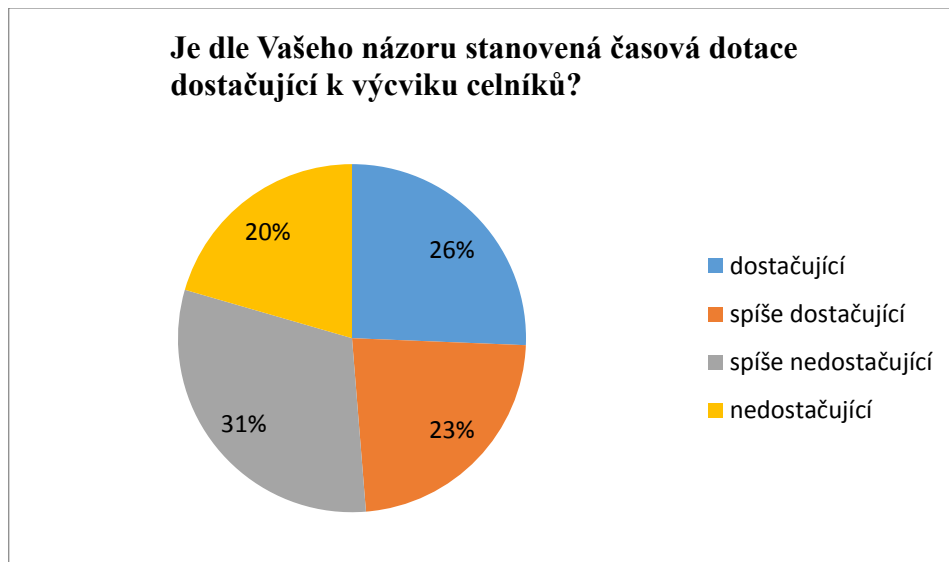
Většina respondentů uvedla, že úroveň výcviku na jednotlivých útvarech celní správy je dlouhodobě nevyhovující. Tato skutečnost nemá přímou souvislost s reorganizací a restrukturalizací celní správy roku 2013, ale souvisí s nízkou účastí příslušníků celní správy na výcvicích služební přípravy. Nízká účast příslušníků na výcvicích není vždy zapříčiněna nechutí a nevolí se zúčastnit výcviku. Ve většině případů

jsou důvodem služební funkcionáři (řídící pracovníci), kteří upřednostňují výkon služby nad profesním vzděláváním svých podřízených.

Graf č. 7 Otázka č. 12 dotazníku.

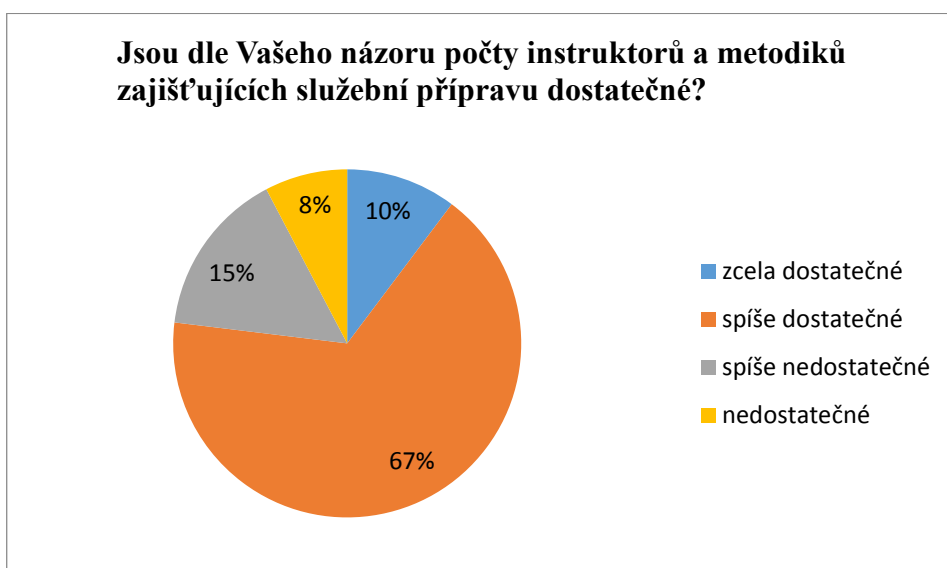

Graf č. 8 Otázka č. 13 dotazníku.

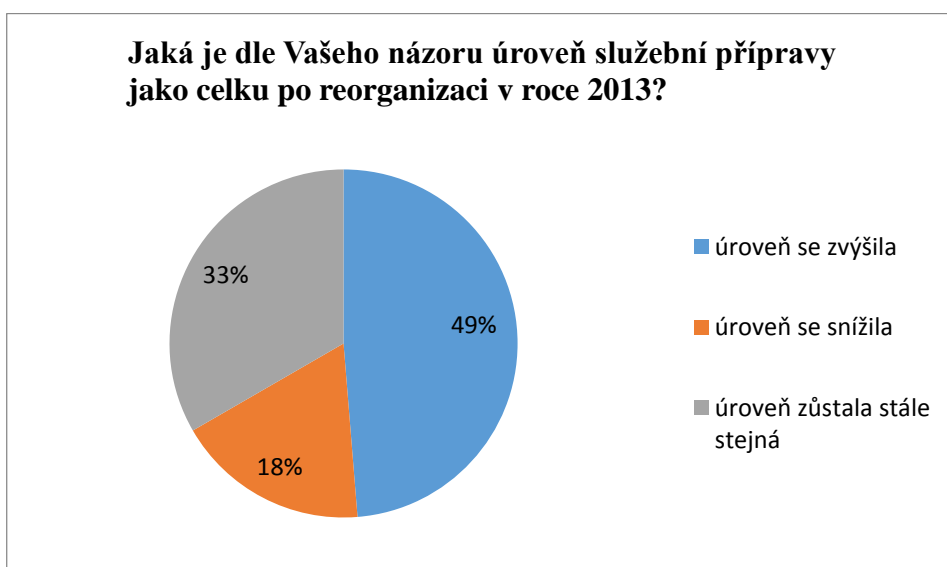
U této otázky nedošlo k výraznějším rozdílům v počtech odpovědí a pozitivní a negativní hodnocení bylo rozdělené skoro na polovinu. Rozdíly v hodnocení stanovené časové dotace k výcviku celníků byly odrazem délky praxe na místě instruktora služební přípravy.

Graf č. 9 Otázka č. 15 dotazníku.

Většina respondentů zastává názor, že současný stav systemizace a počet instruktorů a metodiků zajišťujících služební přípravu v Celní správě České republiky je dostačující, jelikož počty odpovídají jejich reálným potřebám k zajištění služební přípravy na jednotlivých útvarech. Tento názor je v souladu se schváleným materiálem, který byl projednán na gremiální poradě Generálního ředitele cel, a ze kterého vyšel návrh systemizace, který odpovídá současnému stavu zabezpečení služební přípravy.

Graf č. 10 Otázka č. 17 dotazníku.

V hodnocení úrovně služební přípravy po reorganizaci v roce 2013 se téměř polovina respondentů přiklání k názoru, že se úroveň výcviku zvýšila. Za kladným hodnocením nového systému služební přípravy se největší mírou podílí změna systemizace, která měla za následek, že instruktorem je již pouze příslušník systemizovaný na daném služebním místě s pevně stanovým popisem služebního místa bez další možnosti kumulování služebních povinností. Dalším faktorem ovlivňujícím kladné hodnocení vyplývající ze změny systemizace, je zvýšená účast instruktorů na integrovaných a tematických výcvicích, které slouží k jejich dalšímu profesnímu vzdělávání a zvyšování odbornosti.

6.4 Výsledky výzkumu

Výzkumná část práce se soustředila na získání co možná nejpřesnějších údajů o aktuálním stavu služební přípravy příslušníků celní správy z pohledu instruktorů a metodiků služební přípravy.

Provedené dotazníkové šetření reprezentuje názory 39 respondentů (instructorů služební přípravy) vztahující se k problematice služební přípravy v rámci Celní správy České republiky.

Výsledky výzkumu potvrdily hypotézu č. 1 - Počet systemizovaných instruktorů a metodiků služební přípravy je dostačující pro pokrytí potřeb výuky a výcviku v rámci organizace. Hypotéza č. 2 - Časová dotace určena pro výcvik celníků odpovídá potřebám a nárokům organizace. Došlo sice k vyvrácení této hypotézy, ale nebylo to zcela jednoznačné, jelikož mezi pozitivním a negativním hodnocením byl zanedbatelný rozdíl. Potvrzení hypotézy č. 3 - Systém služební přípravy zavedený po reorganizaci celní správy je hodnocen pozitivně.

Na základě vyhodnocení dotazníku bylo možné dojít k závěru, že nový systém služební přípravy je metodiky a instruktory považován za efektivnější a přínosnější než systém předešlý. Většina respondentů se přiklonila k názoru, že změna systemizace měla velký přínos pro praktické využití v rámci služební přípravy, díky které došlo k pružnějšímu předávání informací v rámci systému a sjednocení metod výuky a výcviku. Tím došlo k zefektivnění a větší profesionalizaci služební přípravy mající finální vliv na

úroveň nově získaných vědomostí a praktických dovedností nových celníků v rámci základního celního kurzu, ale také na zvyšující se profesionalitu všech celníků v rámci periodického výcviku v předmětech služební přípravy. Dle předpokladu tedy došlo, po organizační i informační stránce, ke zlepšení a tím ke zvýšení úrovně samotné služební přípravy.

ZÁVĚR

V roce 2013 došlo ke změně organizace řízení celní správy. Tématem diplomové práce je „Služební příprava v Celní správě České republiky“, které se to tato změna přímo týkala. Cílem této práce bylo zjistit, zda nový systém služební přípravy považují metodici a instruktoři služební přípravy za efektivní, přínosný pro organizaci, její zaměstnance a zda tento systém lze ještě vylepšit.

Reorganizace celní správy byla koncipována tak, aby měla minimální dopad na běžnou populaci, každodenní chod společnosti a v případě subjektů, bezprostředně spolupracujících s celní správou, bylo snahou najít optimální řešení tak, aby případné zatížení daňových subjektů bylo co nejmenší. Systém personálního zajištění služební přípravy se řídí platným Služebním předpisem č. 16/2014 Služební příprava a zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby v Celní správě České republiky. Právě z praktických zkušeností vycházela nová koncepce navrhovaných změn systemizace. Celní správa usiluje o to, aby se stala organizací, která hledá nové cesty ke snižování administrativní zátěže podnikatelů a tím i finančních nákladů spojených s celním a daňovým řízením. Zároveň musí na sobě do budoucna pracovat tak, aby se stala moderním bezpečnostním sborem. Celní správa se chce stát firmou, která pečuje o své lidské zdroje, rozvíjí jejich vědomosti a znalosti, podporuje je v oblasti celoživotního vzdělávání, jednoduše řečeno, aby se stala firmou o kterou je na trhu práce zájem. Neustálý vývoj ve služební přípravě zároveň klade vysoké nároky na profesionalitu a vysokou znalostní úroveň všech instruktorů a lektorů působících v celní správě a na jejich schopnost předávat teoretické a praktické dovednosti svým kolegům. Svou prací tak přispívají k celkovému obrazu, který celní správa předkládá laické i profesní veřejnosti. Důvodem všech změn v oblasti služební přípravy byla snaha o zvýšení její účinnosti a udržení jednotné koncepce služební přípravy v celé celní správě.

Zda se tyto záměry podařilo naplnit, bylo předmětem výzkumného šetření této práce, kde byla zkoumána efektivita těchto změn a zda počty instruktorů a časové dotace dostačují pro pokrytí potřeb výcviku. Vyhodnocením zkoumané otázky bylo možné dojít k závěru, že nový systém služební přípravy je metodiky i instruktory považován za efektivnější a přínosnější než systém předešlý. Většina respondentů se přiklonila k názoru, že změna systemizace měla velký přínos pro praktické využití v rámci služební přípravy,

díky které došlo k pružnějšímu předávání informací v rámci systému a sjednocení metod výuky a výcviku. Tím, že vznikla užší skupina instruktorů, která se s novou koncepcí ztotožnila a má vytvořeny podmínky pro její naplňování, i s ohledem na skutečnost, že instruktoři již nevykonávají funkci v rámci kumulované funkce, mohou instruktoři svou kapacitu plně věnovat realizaci klíčových kompetencí celní správy v rámci primárních procesů, což je bezesporu předpokladem zvýšení efektivity výkonných útvarů.

Lze tedy dojít k závěru, že začleněním výkonu v rámci podpůrného procesu služební přípravy pod oddělení Služební přípravy a logistiky GŘC, nebo jeho začlenění pod odbor 40 Řízení lidských zdrojů GŘC (institut vzdělávání) by přispělo ke zvýšení efektivity služební přípravy. Pokud by došlo k začlenění instruktorů služební přípravy pod jeden útvar GŘC, došlo by k zefektivnění práce instruktorů, k centralizaci služební přípravy pod jeden odbor.

Doufám, že k tomuto cíli přispěje i tato diplomová práce.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BARTÁK, Jan. *Profesní vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007, 264 s. ISBN 9788086723341.

BRODESSER, Slavomír. *Celnictví v Československu: minulost a přítomnost*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1982, 358 p., [36] p. of plates.

ČERNÝ, Pavel, Michal Goetz. *Manuál obranné střelby*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 234 s. ISBN 9788024707396.

ČERNÝ, Pavel, Ondřej DUŠEK a Václav VINDUŠKA. *Manuál obranné střelby II*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 305 s. ISBN 9788024744278.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 9788024601397.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 280 s. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024711683.

LÁDEK, Josef. *Střelecká příprava*. Vyd. 1. Praha: Armex, 2012, 80 s. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-13-7.

MEDLÍKOVÁ, Olga. *Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2013, 172 s. Komunikace (Grada). ISBN 9788024743363.

MĚCHUROVÁ, Albína. *Jak dobře mluvit a úspěšně jednat: (základy rétoriky a komunikace)*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 172 s. ISBN 978-80-86723-32-7.

MUŽÍK, Jaroslav. *Profesní vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 263 s. Vzdělávání dospělých. ISBN 978-80-7357-738-4.

NÁCHODSKÝ, Z. *Učebnice sebeobrany pro každého*. Praha: Futura, 1992, 260 s., ISBN 80-85523-01-09.

NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 393 s. ISBN 9788073802912.

KREML, Antonín, Martin HELEBRANT a František NOVOTNÝ. *Zbraně a sebeobrana*. 1. vyd. Praha: Goldstein + Goldstein, 1997, 329 s. ISBN 8086094235.

PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J.A. Komenského, 2003, 199 s. ISBN 8086723038.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7178-772-8.

SDE-OR, Imi a Eyal YANILOV. *Krav maga: umění čelit ozbrojenému útočníkovi : moderní, jednoduchý, avšak razantní a efektivní izraelský systém sebeobrany a praktického bojového nácviku, prověřený ve střetnutích*. Vyd. 1. v Našem vojsku. Praha: Naše vojsko, 2003, 246 s. ISBN 8020606890.

VALENTA, Josef. *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 232 s. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024744735.

ZÁVADA, F. *Izraelská bojová střelba*. Vyd. 1. Aš: Warrior, 2008, 194 s. ISBN 978-80-254-1694-5.

ZÁKONNÉ NORMY, INTERNÍ PŘEDPISY

ZÁKON č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

ZÁKON č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů

ZÁKON č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*, ve znění pozdějších předpisů

SLUŽEBNÍ PŘEDPIS č. 48/2012, *Kvalifikace a profesní příprava zaměstnanců Celní správy České republiky*.

SLUŽEBNÍ PŘEDPIS č. 16/2014 *Služební příprava a zjišťování fyzické způsobilosti k výkonu služby v Celní správě České republiky*.

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 104/2005 Sb., *kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech, ve znění pozdějších předpisů*.

USNESENÍ VLÁDY č. 1028/2001, *O Pravidlech, kterým se stanoví způsob přípravy zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády ČR*.

Celní správa, Generální ředitelství cel Praha, *interní materiály odd. 316 GŘC*.

ČASOPISY

Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, duben 2013, roč. 47, ISSN 0323-0023.

Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, září 2013, roč. 47, ISSN 0323-0023.

Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, leden 2014, roč. 48, ISSN 0323-0023.

Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, únor 2014, roč. 48, ISSN 0323-0023.

Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, září 2014, roč. 48, ISSN 0323-0023.

Celní správa, *Clo Douane*, měsíčník Celní správy ČR, GŘC, únor 2015, roč. 49, ISSN 0323-0023.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Celní správa. [online]. [25.2.2013]. *Z historie celníků na území dnešní ČR*. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.

Celní správa. [online]. [25.2.2013]. *Z historie celníků na území dnešní ČR*. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.

Celní správa. [online]. [25.2.2013]. *Z historie celníků na území dnešní ČR*. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.

Celní správa. [online]. [19.3.2013]. *Vzdělávání*. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/nase-ukoly/Stranky/vzdelavani.aspx>.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tab. 1 Návrh systemizace GŘC	21
Tab. 2 Návrh systemizace detašovaná pracoviště	22
Tab. 3 Návrh systemizace do odd. 72	23
Tab. 4 Popis závad a jejich možných příčin a řešení	53

Seznam grafů

Graf č. 1 Roční rozvrh činnosti referenta služební přípravy	26
Graf č. 2 Roční rozložení doby výcviku	27
Graf č. 3 Otázka č. 6 dotazníku	68
Graf č. 4 Otázka č. 8 dotazníku	68
Graf č. 5 Otázka č. 9 dotazníku	69
Graf č. 6 Otázka č. 10 dotazníku	69
Graf č. 7 Otázka č. 12 dotazníku	70
Graf č. 8 Otázka č. 13 dotazníku	70
Graf č. 9 Otázka č. 15 dotazníku	71
Graf č. 10 Otázka č. 17 dotazníku	71

SEZNAM PŘÍLOHY

Příloha A – Vzdělávací projekt ZVI.....	I
Příloha B – Obsahová náplň výuky ZVI.....	II
Příloha C – Tabulka počtu systemizovaných míst a návrhu počtů instruktorů.....	IV
Příloha D – Dotazník.....	VI

VZDĚLÁVACÍ PROJEKT

Identifikace vzdělávací akce (VA)

Název a forma	Základní výcvik instruktora - internátní prezenční forma studia		
Identifikační číslo	Kód ODYSEA	Ev.č.real.útvary	rok
	904004	9325	2008
Realizační útvar	Odbor 32 GŘC, odd. 325 Služební přípravy a logistiky		

Obsahová specifikace VA

Cíl	příprava instruktorů na výuku a výcvik celníků v základních předmětech služební přípravy
Cílová skupina	Instruktoři služební přípravy GŘC, ČR a CÚ
Obsahové zaměření	Viz. příloha „obsahové zaměření výcviku“
Rozsah (délka)	25 kalendářních dnů, 200 vyučovacích hodin

Zajištění výcviku

Lektorské zajištění	Instruktor služební přípravy GŘC, instruktor VS ČR, lékař, psycholog CS
Metody výuky	přednášky, cvičení, prezentace, praktický výcvik
Didaktické pomůcky	MDP, balistické vesty, služební zbraně s příslušenstvím, služební zbraně FX s ochrannými pomůckami, donucovací prostředky, cvičné donucovací prostředky, odražeče, kužely, střelivo
Didaktická technika	dataprojektor, notebook, tiskárna, tabule, psací potřeby, stopky, videokamera, stativ
Studijní materiály	Obecně závazné právní předpisy, vnitřní akty řízení vztahující se k problematice : Zákon č. 185/2004 o Celní správě Celní zákon č. 13/1993 Sb., SP č.: 44/2004, 7/2007, 12/2004, 44/2005, 33/2000, 130/1995, 13/2008, 36/1993
Způsob ověření znalostí	závěrečné přezkoušení před zkušební komisí
Potvrzování účasti	Prezenční list

Organizační zajištění VA

Termín realizace	29.9. - 8.10.2008 a 13.10. - 22.10.2008
Místo realizace	VZ CS Horní Lipka
Organizační garant	Odbor 32 GŘC, odd. 325 Služební přípravy a logistiky nrap. Kryštof Soušek
Odborný garant	Odbor 32 GŘC, odd. 325 Služební přípravy a logistiky nrap. Kryštof Soušek
Vedoucí VA	nrap. Kryštof Soušek
Sdělení zasláno - ~~umístěno na intranetu~~ (nehodící se škrtněte)	

Schvalovací doložka

Datum	21.8.2008
Vedoucí realizačního útvaru	Dalibor Skřivan

Podpis vedoucího realizačního útvaru :

Příloha B - Obsahová náplň výuky ZVI.

Obsahové zaměření výuky

Vzdělávací akce	Základní výcvik instruktora
Vzdělávací forma	Internátní prezenční studium a výcvik
Předmět	Služební příprava
Časový rozsah výuky	200 hodin

Obsah učiva	počet hodin
Střelecká příprava <ul style="list-style-type: none"> - zákonné podmínky použití služební zbraně - znalost teorie střelby - bezpečná manipulace se zbraní - suchý nácvik - ostré střelby - střelecké dovednosti - organizační zajištění střelb a jejich řízení	40
Taktická příprava <ul style="list-style-type: none"> - taktika provádění služebních úkonů a služebních zákroků ve dvoučlenné hlídce celníků - taktické postupy skupin celníků při provádění služebních úkonů a služebních zákroků - modelové situace s využitím zbraní a střeliva FX	40
Profesní sebeobrana <ul style="list-style-type: none"> - zákonné podmínky použití donucovacích prostředků - praktické dovednosti v použití donucovacích prostředků<ul style="list-style-type: none"> - hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany - slzotvorné prostředky - obušek - pouta - úder střelnou zbraní a hrozba namířenou střelnou zbraní - varovný výstřel - praktické zvládnutí sebeobrany	40
Fyzická příprava	20

<ul style="list-style-type: none"> - formy výcviku rozvoje fyzické kondice a pohybových dovedností pro jednotlivé kategorie - organizace přezkoušení z fyzické způsobilosti 	
<p>Zdravotní a psychologická příprava</p> <ul style="list-style-type: none"> - teoretické základy a praktické dovednosti při poskytování první pomoci - teoretické základy pro vyhodnocování nebezpečných osob pomocí verbální a neverbální komunikace 	16
<p>Pedagogické minimum</p> <p>- viz samostatný vzdělávací projekt</p>	40
<p>Závěrečné přezkoušení</p> <ul style="list-style-type: none"> - Střelecká příprava - Taktická příprava - Profesní sebeobrana - Fyzická příprava 	4

Doporučená literatura:

Výbava instruktorů

- služební kombinéza nebo dvoudílný pracovní oblek, maskovací oděv,
  - pracovní obuv (kanady),
  - přezůvky,
  - psací a poznámkové potřeby,
  - služební opasek, pouzdro na služební zbraň, donucovací prostředky (pouta, obušek, slzotvorný prostředek) včetně pouzder,
  - přidělená služební střelná zbraň s palebným průměrem, ochranu sluchu, ochranu očí,
  - sportovní oděv a obuv
- pozn.: vzhledem k pokročilému ročnímu období doporučujeme dostatek teplého oblečení, a to jak služební výstroje tak sportovního oděvu

Příloha C - Tabulka počtu služebních míst a návrh počtu instruktorů

Počty služebních míst podle fyzické způsobilosti k 1. 10. 2013 a návrh počtu instruktorů

Celní úřad	Územní pracoviště	Fyzická způsobilost			II koef.	instruktor	
		II	III	IV		matemat.	kv. odhad
CÚ pro Jihomoravský kraj	Blansko		3	11	1,76	0,03	
	Brno	81	62	134	113,42	2,02	
	Břeclav		26	7	11,48	0,2	
	Hodonín		6	11	3,05	0,05	
	Lanžhot	45	1	9	45,82	0,82	
	Vyškov		2	4	1,03	0,02	
	Znojmo	11		8	11,34	0,2	
Celkem SM		137	100	184	187,9	3,34	4
CÚ pro Kraj Vysočina	Pelhřimov		3	10	1,72	0,01	
	Střítež	49	20	44	59,49	1,06	
	Třebíč		5	4	2,32	0,04	
	Žďár nad Sázavou		3	14	1,89	0,03	
Celkem SM	49	31	72	65,42	1,14	2	
CÚ pro Jihočeský kraj	Č. Budějovice	56	22	73	68,6	1,23	
	Jindřichův Hradec		7	7	3,3	0,06	
	Rudolfov	9	1		9,43	0,17	
	Strakonice	8	10	17	9,16	0,16	
	Tábor	13	10	18	14,2	0,25	
Celkem SM	86	50	115	117	1,87	2	
CÚ pro Královéhradecký kraj	Hradec Králové	51	21	43	61,88	1,1	
	Jičín	3	2	8	4,2	0,08	
	Náchod	19	14	16	25,71	0,46	
	Trutnov	4	1	4	4,6	0,08	
Celkem SM	77	38	71	96,39	1,72	2	
CÚ pro Pardubický kraj	Česká Třebová	14	9	27	19,03	0,34	
	Klášterec n. Orlicí	9	1		9,43	0,17	
	Pardubice	33	34	63	50,32	0,9	
	Svitavy	6			6	0,1	
Celkem SM	62	44	90	84,78	1,51	2	
CÚ pro Olomoucký kraj	Olomouc	86	20	68	97,5	1,74	
	Přerov		6	12	3,1	0,06	
	Šumperk	7	5	14	9,75	0,17	
Celkem SM	92	31	94	112	1,97	2	
CÚ pro Zlínský kraj	Lípa		1	10	0,86	0,01	
	Napajedla			6	0,26	0	
	Uherské Hradiště		2	15	1,5	0,03	
	Valašské Meziříčí		5	16	2,82	0,05	
	Zlín	38	27	34	51,07	0,91	

Celkem SM		38	35	81	56,51	1	2
CÚ pro Moravskoslezský kraj	Bohumín	32	2	2	32,95	0,59	
	Frýdek-Místek	27	14	13	33,58	0,6	
	Chotěbuz	26	5	1	28,19	0,5	
	Karviná	8	11	14	13,33	0,24	
	Mošnov		16	21	7,78	0,14	
	Nošovice			6	0,26	0	
	Opava	9	12	27	15,32	0,27	
	Ostrava		19	43	10,02	0,18	
	Paskov			22	1	0,02	
	Třinec			6	0,95	0,02	
Celkem SM		102	79	155	143,38	2,56	3
CÚ pro Plzeňský kraj	Draženov	12	3	17	14,02	0,25	
	Plzeň	83	37	73	102,05	1,82	
	Tachov			9	0,07	0	
Celkem SM		95	40	99	116,91	2,07	2
CÚ pro Karlovarský kraj	Cheb	26	4	16	28,41	0,5	
	Karlovy Vary	26	25	42	38,55	0,69	
Celkem SM		52	29	57	66,96	1,19	2
CÚ pro hl. m. Prahu	Praha (hl. m.)	114	76	133	152,38	2,72	
Celkem SM		114	76	133	152,38	2,72	3
CÚ pro Středočeský kraj	Benešov	43	8	35	47,94	0,86	
	Kladno	41	19	36	50,67	0,9	
	Kolín	4	15	23	11,45	0,2	
	Kosmonosy		5	20	3,01	0,05	
	Kutná Hora		3	5	1,51	0,03	
	Mělník		6	20	3,44	0,06	
	Nupaky		3	12	1,81	0,03	
	Praha (stř. k.)	26	16	43	37,73	0,67	
	Rudná			23	1	0,02	
Zdiby	15	1	18	16,2	0,29		
Celkem SM		129	76	235	174,76	3,11	4
CÚ Praha Ruzyně	Praha (Ruzyně)	43	118	138	99,64	1,78	
Celkem SM		43	118	138	99,64	1,78	2
CÚ pro Ústecký kraj	Chomutov	14	2	15	15,51	0,28	
	Most		1	19	1,25	0,02	
	Ústí nad Labem	86	36	59	104,02	1,86	
Celkem SM		100	39	93	104,02	2,16	2
CÚ pro Liberecký kraj	Liberec	58	20	59	69,14	1,23	
Celkem SM		58	20	59	69,14	1,23	2
						29,37	36

DOTAZNÍK

Dotazník pro instruktory služební přípravy Celní správy ČR.

Vážená kolegyně, vážený kolego,
obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, který se přímo týká náplně služebního místa, které zastáváte. Jmenuji se Peter Kovářik a v současné době dokončuji studium na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze, obor andragogika. Vámi vyplněný dotazník a zjištěné výsledky budou použity v diplomové práci, kterou zpracovávám na téma „Služební příprava v Celní správě České republiky“. Dotazník je anonymní a bude sloužit pouze pro mou práci. Vyplněné dotazníky vkládejte na interní disk „Z“ odd. 316 do složky DPPK do 31. 12. 2014.

Děkuji za Váš čas a projevenou ochotu ke spolupráci.

1) Do které věkové kategorie patříte?

- 18 - 25 let
- 26 – 35 let
- 36 – 45 let
- 46 – 55 let
- 56 a více let

2) Jakého jste pohlaví?

- žena
- muž

3) Jak dlouho pracujete u Celní správy ČR?

- 1 - 5 let
- 6 – 10 let
- 11 – 15 let
- 16 – více let

4) Jak dlouhou dobu se jako instruktor věnujete služební přípravě v celní správě?

- 1 - 5 let
- 6 – 10 let
- 11 a více let

5) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- střední
- vyšší odborné
- vysokoškolské

6) Domníváte se, že je úroveň znalostí instruktorů služební přípravy dostatečná?

- zcela dostatečně
- spíše dostatečně
- spíše nedostatečně
- nedostatečně

7) Zdůvodněte svojí odpověď.

8) Jaká je dle Vašeho názoru komunikace mezi jednotlivými instruktory?

- zcela dostatečná
- spíše dostatečná
- spíše nedostatečná
- nedostatečná

9) Jaká je dle Vašeho názoru komunikace mezi útvarem služební přípravy a služebními funkcionáři?

- zcela dostatečná
- spíše dostatečná
- spíše nedostatečná
- nedostatečná

10) Jaká je dle Vašeho názoru úroveň výcviku na jednotlivých útvarech CS po reorganizaci služební přípravy?

- vyhovující
- spíše vyhovující
- spíše nevhovující
- nevhovující

11) Zdůvodněte svojí odpověď.

12) Jak podle Vás hodnotí změnu systému služební přípravy žáci?

- kladně
- negativně
- změnu nepocitují

13) Je dle Vašeho názoru stanovená časová dotace dostačující k výcviku celníků?

- dostačující
- spíše dostačující
- spíše nedostačující
- nedostačující

14) Zdůvodněte svojí odpověď.

15) Jsou dle Vašeho názoru počty instruktorů a metodiků zajišťujících služební přípravu dostatečné?

- zcela dostatečné
- spíše dostatečné
- spíše nedostatečné
- nedostatečné

16) Zdůvodněte svojí odpověď.

17) Jaká je dle Vašeho názoru úroveň služební přípravy jako celku po reorganizaci v roce 2013?

- úroveň se zvýšila
- úroveň se snížila
- úroveň zůstala stále stejná

18) Zdůvodněte svojí odpověď.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Peter Kovářik

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Služební příprava v Celní správě ČR

Rok: 2015

Počet stran textu: 67

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů české literatury a pramenů: 32

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: Mgr. Blanka Farková, Ph.D.